

SZAKDOLGOZAT

André Barbara

2025

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Szent István Campus
Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
Vidékfejlesztési agrármérnök alapképzési szak

JÁSZSZENTANDRÁS NÉPESSÉGMEGTARTÓ
KÉPESSÉGÉNEK VIZSGÁLATA

Belső konzulens: Urbánné Malomsoki
Mónika
tanszéki munkatárs

**Belső konzulens
intézete/tanszéke:** Vidékfejlesztés és
Fenntartható Gazdaság
Intézet

Készítette: André Barbara
Neptun kód: OF20W1

Gödöllő
2025

Tartalomjegyzék

1	Bevezetés és célkitűzések.....	2
1.1	Hipotézisek	3
2	Szakirodalmi áttekintés	4
2.1	Vidék meghatározása.....	4
2.2	Területfejlesztés	7
2.3	Demográfiai hatások	9
2.4	Népességmegtartó-képesség	9
2.5	Turizmus vidéki környezetben.....	10
2.6	Tanya, mint vidéki terület.....	12
2.7	Jászok betelepítése.....	13
2.8	Jászszentandrás bemutatása	15
3	Anyag és módszer	19
4	Eredmények és értékelésük	21
4.1	Szekunder kutatások eredményei.....	21
4.2	Primer kutatás eredményei.....	30
4.2.1	Kérdőíves kutatás eredményei.....	30
4.2.2	Interjú eredményei.....	34
5	Következtetések és javaslatok.....	37
6	Összefoglalás.....	39
	Irodalomjegyzék.....	41
	Ábrajegyzék.....	45
	Táblajegyzék.....	47
	Mellékletek	48
	Függelékek	49

1 Bevezetés és célkitűzések

Az 1990-as évektől kezdve Magyarországon szinte minden településen megfigyelhető a természetes fogyás, ami egy olyan negatív demográfiai folyamat, ahol a születés szám nem haladja meg a halálozások számát, ezáltal a népesség csökkenését eredményezi. Ennek eredményeként a kevesebb lélekszámmal rendelkező települések (kisvárosok, községek, faluk) öregedő társadalommal rendelkeznek. Vagyis a népesség átlagéletkora jelentősen megemelkedik és az idősebb korosztály aránya folyamatosan nő a fiatalabb korosztályokhoz képest. Ez a demográfiai változás számos társadalmi kihívást jelent. Egy településnek az elöregedése több okhoz köthető: csökken a születések száma, emellett növekszik az élettartam. Fontos megemlíteni emellett az elvándorlást is, hiszen gyakran a fiatalok vándorolnak, leginkább a kisebb településekről a jobb megélhetést keresve.

A népességmegtartó képesség egy adott település, régió vagy ország azon képességét jelenti, hogy képes-e megakadályozni a népesség csökkenését, illetve elvándorlását. Ez számos tényezőtől is függ, például a gazdasági helyzettől, a társadalmi életminőségtől, a munkaerőpiaci lehetőségekről, az infrastruktúrától és a szolgáltatások elérhetőségétől.

A kutatási területem azért esett Jászszentandrásra, hiszen gyermekkorom óta ott élek. Egy elvarázsoló, csendes község Jász-Nagykun-Szolnok vármegye északi részén. Másrésztől azért is gondoltam, hogy szakdolgozati témaként szülőfalum adottságainak vizsgálatát választom, mert a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetemen való tanulmányaim során, lehetőségem nyílt több tantárgy keretében megismerni a települések olyan adatait, ahol láthatjuk a népességnövekedést vagy csökkenést, faluba vándorlást, elvándorlást, és más demográfiai mutatókat. Jellemzően Jászszentandrást választottam már akkor is mintatelepülésnek. Ezek segítségével jobban megismertem kis falumat és érdekesnek tartottam azt a jelenséget, ami nem mindenhol jellemző, a népesség gyarapodását. Kíváncsivá tett, hogy miért nő a lakosság létszáma, mi vonzza az új lakókat.

Jászszentandrás esetében az országos trendekkel és tapasztalatokkal ellentétes minimális népességnövekedéshez vezető folyamatok tapasztalhatóak. Míg a hazai községek többsége népességcsökkenéssel küzd, addig a településünk népessége folyamatosan növekedett az elmúlt években.

Kutatási felvetéseim éppen ezen a mintázaton alapszanak: Mi lehet annak az oka, hogy a demográfiai mutatók eltérnek a Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei és országos falusi trendektől.

1.1 Hipotézisek

Kutatási célom és az általam megfogalmazott kutatási kérdések mentén az alábbi hipotéziseket fogalmaztam meg, melyek mentén valósítom meg a vizsgálataimat:

Hipotéziseim:

1. A településen elérhető szolgáltatások (óvoda, iskola, egészségügyi intézmények stb.) elérhetősége és minősége hatással van arra, hogy sokan Jászszentandrászt választják lakhelyüknek.
2. A településen élő közösség összetartása és a kapcsolatok erőssége pozitívan befolyásolja a népességmegtartást.
3. Az alacsony szintű jövedelmek és a kevés munkalehetőség eredményezik a 30 év alatti fiatalok elvándorlását.

2 Szakirodalmi áttekintés

A vidék, mint fogalom, már régóta a tudományos érdeklődés középpontjában áll. Ez a komplex rendszer egyszerre természeti, társadalmi és gazdasági jelenségek összessége (Pratt, 1996). Bár térben körül határolható, jelentése meghaladja a pusztán földrajzi kiterjedést. A vidék fogalma ugyanakkor nehezen definiálható, hiszen számos szempontból közelíthető meg, és jelentése az időben és a térben változhat (Weisheit, 1995.). Ennek köszönhetően, nem lehet precízen definiálni. A vidéki térségeknek nem csak gazdasági, hanem a társadalmi és ökológiai funkcióknak is meg kell felelnie. Ezen felül a gazdasági funkciókhoz kapcsolódva a mezőgazdaság, ipar és a turizmus is hozzá tartozik.

2.1 Vidék meghatározása

A legtöbb esetben a „vidék” megnevezés a magyar köznyelvben elsősorban saját lakhelyen kívülit jelöli, másrészt gyakran is fejletlenséghez társított, elmaradott területeket jelöli. A falu, a hagyományos paraszti társadalom ezzel együtt a mezőgazdasági termelés szintere fokozatosan átalakul, és ennek helyén létrejön egy új sokféle funkcióval rendelkező és megjelenési formájában különböző településforma. A vidék a kisebb város és falu által alkotott tér, aminek sajátosságai közé soroljuk a távolabbi elhelyezkedést a nagyvárosoktól, a településszerkezete lazább és más életmódot, értékrendet jelenít meg (Rechnitzer, 2010). A természethez közeli egyben sajátos és egyedi értékeket képvisel, lassabb elmozdulásokra képes, olyan közfunkciókat halmoz fel, ami a társadalom számára elengedhetetlen. A vidék közhaszna (Glatz, Új vidékpolitika, 2008) így határozható meg:

- Folyamatos beavatkozást és ápolást igényel, ennek következményeképp munkát teremt és kínál a helyi intézményeknek, egyéneknek gazdasági elemekre;
- Értékeket tárol és ápol ezek legfőképpen a természeti adottságokra vonatkoznak, mint például a kulturális és társadalmi tényezőkre vagy a pénzügyi elemekre, így azok vidéken szervesen fennmaradnak, és újratermelődhetnek;
- A gazdaságnak új erőforrásokat és lehetőségeket nyújt
- A tágabb térből figyelmet és gondoskodást kíván, hiszen a saját értékeit nem tudja tartósan megőrizni és erősíteni (Glatz, Új vidékpolitika, 2008).

A vidéki térségben élők közül sokan azt gondolják, hogy csak mezőgazdasággal lehet foglalkozni. Ez az utóbbi 20. század óta kissé megváltozott. A mezőgazdaság és a földhasználat szerkezete átalakult, így a falvakban élőknek foglalkoztatott arányát 15%-kal csökkentette. Ezáltal a falusiak számára már nem elsődleges forrás az agrárium (Kovach Imre, 2018).

A vidéki körzetek lehatárolását már korábbi programokban (például: az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program) is megerősíti a kritériumok szerint a kedvezőtlen demográfiai tendenciák, (előregedő népesség, gazdasági és infrastrukturális elmaradottság) alapján Magyarország területének jelentős része, mintegy 88%-a vidéki térségnek minősült 2004-2006 között. Ez a meghatározás a vidékfejlesztési programok megvalósítása során az elnyert tapasztalatok alapján továbbfejlesztettek. Ezért a 2007-2013 közötti ciklusban a 120 fő/km² népességet meg nem haladó, vagy 10000 főnél kevesebb lakosú településeit itt beleértve a települések külterületeit is vidéknek minősítették. (Kerek & Marselek, 2009)

A vidéki térségek különbözőek lehetnek. A helyzetüket befolyásolhatja földrajzi helyzet, táji környezet, a település sűrűsége és nagysága (Rechnitzer, 2010). Megkülönböztetjük a tanyás, aprófalvas (törpefalvas) térségeket, vidékies területeket, a falusi és városi településszerkezetet. A felsoroltaknak legtöbbször a kombinált kategóriák jelenik meg a térségekben. (Kerek & Marselek, 2009)

Vidékfejlesztés

A vidékfejlesztés jelentősége és a vidéki térségek fejlesztése a 1990-es években kezdett el növekedni az Európai Unióban és Magyarországon is egyaránt. A rendszerváltás után az alapvető infrastrukturális fejlesztések indultak el, amik elsősorban az elmaradottságot célozták. Az ivóvízhálózat kialakítása is ebben az időszakban kezdődött el. Az Európai Unióhoz való csatlakozást követően az országban a falu és tanyagondnoki hálózat jött létre a Kemény Bertalannak köszönhetően. Ez a kapcsolatrendszer Magyarországon jelentős innovációnak tekintették. Helyi foglalkoztatásra jó megoldásnak bizonyult a közfoglalkoztatási program is (Kulcsár & Madarász, 1999).

Finta István (2020) szerint a 2014 és 2020 között programozási időszak a vidéki térségekre nagy hatással volt, hiszen egyetlen forrás a LEADER program volt, aminek az támogatási összegét jelentősen csökkentették és inkább a város centrikus programok voltak előnyben. Ezzel a fejletlen és a fejlett térségek közti szakadék tovább növekedett. A kezdetbeli áttörést a Magyar Falu Program hozta meg, ami nem csak az önkormányzatokat, hanem a civileket is támogatja (Finta, 2020).

G. Fekete (2013) szerint a vidékfejlesztés a vidéki térségekben történő tervezett változások összessége, amelynek háttérében különböző érdekek állhatnak (G. Fekete, 2013). Lehet ez a helyi közösség érdeke az életminőség javítására, egy régió törekvése az erőforrásainak hatékonyabb kihasználására, vagy akár a globális közösség törekvése a fenntartható fejlődésre. Ezért a mai világban elengedhetetlen a fenntarthatóság kérdésköre. A vidék ebből a szempontból kitűnik, hiszen egy-egy terület hozzájárul a fenntarthatóságához, hogy

helyben értéket teremtve kell vonzóvá tenni a vidéket és nem az erőforrásait elszívni (Lipták, 2023).

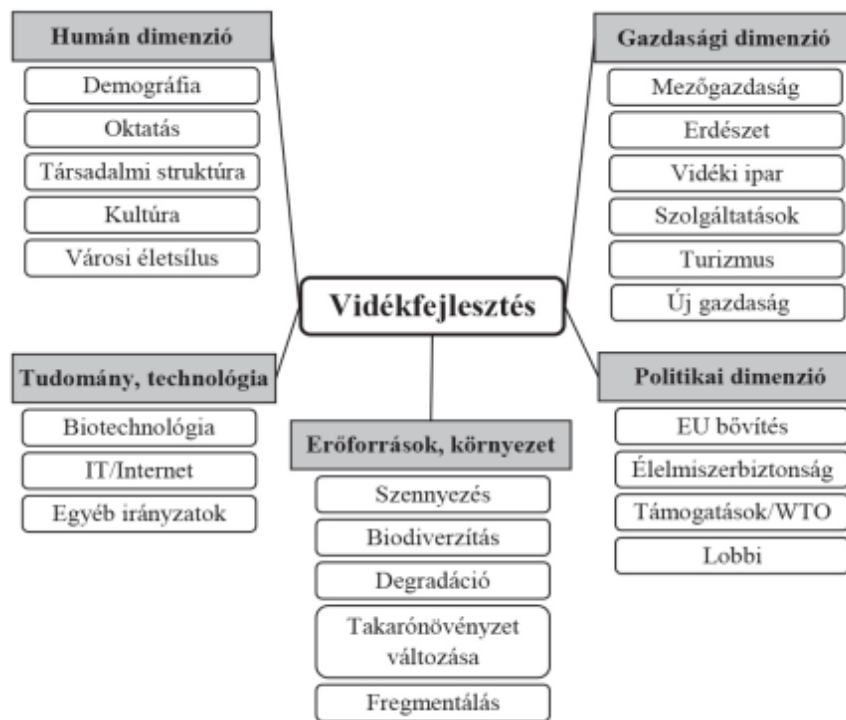
A vidékfejlesztés sokrétű célokat foglal magában, melyek egymással összefüggenek és egymást erősítik. Kiemelendő néhány jellegzetes területét: a gazdaságfejlesztés, ami a vidéki gazdaság diverzifikálása és új munkahelyek teremtése a mezőgazdaságon kívül is (pl. turizmus, kézművesség, szolgáltatások), a mezőgazdaság versenyképességének növelése, innováció és modernizáció révén, a helyi termékek előállítására és értékesítésére illetve a helyi identitás erősítésére. A társadalomfejlesztés, ami a vidéki lakosság életminőségének javítása, a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása (pl. oktatás, egészségügy, közlekedés). A társadalmi kohézió erősítése, a környezetvédelem, a természeti erőforrások fenntartható használata, a biodiverzitás megőrzése. A tájvédelem, a környezeti károk megelőzése és kezelése, a klímaváltozás hatásainak mérséklése és az alkalmazkodás elősegítése, valamint a kultúra és örökség megőrzése, a hagyományok és a népi kultúra megőrzése és népszerűsítése (Kulcsár L. , 1999).

Herbály K. (2002) szerint a vidékfejlesztés számos kihívással néz szembe, amelyekkel meg kell küzdeni a sikeres megvalósítás érdekében. Sok vidéki térségben a fiatalok elvándorlása és az idősödő népesség jelentős problémát jelent. Az agráriumban a termelés visszaesése, a foglalkoztatottak számának a csökkenése komoly gondot jelent. A vidéki területeken gyakran nehézkes az oktatáshoz, egészségügyhöz, közlekedéshez való hozzáférés. A klímaváltozás hatásai szélsőséges időjárási események történhetnek, az aszályok és az árvizek komoly károkat okozhatnak a vidéki térségekben. Az ipari termelés jelentősen alacsony színvonalú. Az urbanizációs kihívásoknál meg említhető a közlekedési nehézségek, légszennyezés és a deviancia fokozódása. (Hekliné Herbály, 2002)

A vidékfejlesztés kulcsfontosságú a fenntartható fejlődés, a területi kohézió és a társadalmi igazságosság szempontjából. A vidéki térségek nem csupán a mezőgazdaság helyszínei, hanem fontos szerepet játszanak a környezetvédelemben, a kulturális örökség megőrzésében és a rekreációban is. A vidékfejlesztés hozzájárulhat a vidéki térségek vonzóvá tételéhez, a népességmegtartó képesség erősítéséhez és a vidéki életminőség javításához (G. Fekete, 2013).

Csete és Láng szerint (2005) *„a vidékpolitika a hosszabb távú érdekek, célok, eszközök, feltételek és a működtetés elvekre épülő komplex rendszere. A vidékpolitika operatív megvalósítása a vidékfejlesztés, amely a feladatok lokális láncolata.”*

A vidékfejlesztés 5 dimenziót foglal magába, amit akár tovább is részletezhetünk.

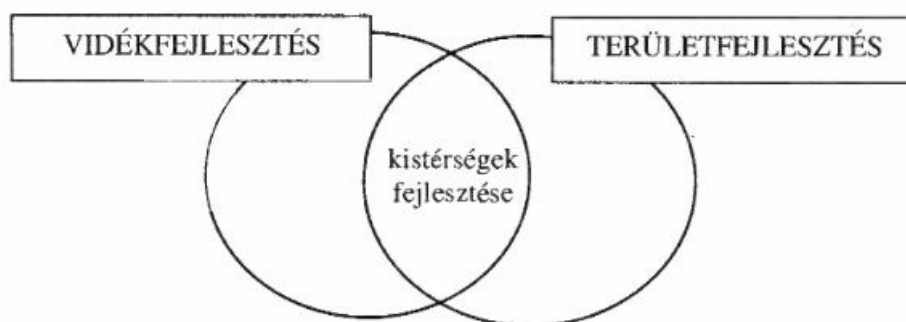
1. ábra A vidékfejlesztési dimenziói (Forrás: (Heilig, 2002))

2.2 Területfejlesztés

„A területfejlesztés olyan társadalmi tevékenység, amely a gazdaság területi szerkezetének alakulását kívánja ellenőrizni, és spontán regionális - azaz gazdasági és társadalmi – folyamatokat törekszik kisebb, nagyobb emberi közösségek befolyása alá vonni. Ennek következtében a területfejlesztés elmélete a területi szerkezet felépítéséből indul ki, és a potenciális társadalmi ráhatás ugyanis erre irányul.” ((szerk.) Bartke, 1995)

A vidékfejlesztés és a területfejlesztés közötti különbségek fontosak, leginkább a pontos fogalmi definíció szempontjából (Kerek & Marselek, 2009). A területfejlesztésben a jellemzően nagy léptékű (leginkább ország, régió és megye szintű) az előrehaladás, a gondolkodásmód. Legfőképp a nagytérségi közlekedési és egyéb infrastruktúra-hálózatok vagy nagy volumenű beruházásokra építkeznek. Elsősorban közvetett módon érvényesül a társadalmi hatás. Az állam szerepvállalása sokkal nagyobb és meghatározó, mint a vidékfejlesztésnél, hiszen ott szinte csak kezdeményező szinten van jelen (Jávor, 1997). A területfejlesztés és a vidékfejlesztés kapcsolata elég sajátos, mivel mellérendelt viszony áll fenn. Farkas Tibor (2002) szerint a két fejlesztési tevékenység között átfedés van, ami a következő ábrán is megfigyelhető, a közös átfedési szint a kistérségek fejlesztése. Mindkét

fejlesztésnek van létjogosultsága, de mindkettő más szinten fontos, a területfejlesztés esetében csak az egyik beavatkozási szint. (Farkas, 2002)

2. ábra A kistérségek a fejlesztési tevékenységek metszetében (Forrás: (Farkas, 2002))

A területfejlesztés alapelvei

Az 1988-ban elfogadott európai charta a regionális politikai eszközök hatékonyabb összehangolását, az erőforrások szerkezeti problémákra való összpontosítását tűzte ki célul. A reform során az alábbi szervezési elvek váltak a regionális politikai meghatározó tényezőivé. Szubszidiaritás és decentralizáció, a területi döntéshozók önállósága belső erőforrásaik és a nemzeti stratégia összehangolásában. A korábbi projekt szemlélet helyett, alulról építkező stratégiai és operatív tervezés szükséges. A fejlesztési célok és támogatandó területek pontos körülhatárolása, külső erőforrások bevonása (Pálné Kovács, 2004).

Integrált területfejlesztés

A területfejlesztésben egy sokkal komplexebb szemléletű megközelítésen alapul. Ez annyit jelent, hogy négy nagy meghatározó fejlesztési terület, a gazdasági (pl. vállalkozások, cégek hatékonysága, munkanélküliség csökkentése) a politikai (pl. demokratikus közélet), a kulturális (pl. színvonalas oktatás, kulturális élet), a környezeti vagy ökológiai (pl. természeti értékek helyzete és védelme) köré koncentrálnak a megfogalmazandó, illetve konkrét feladatok és célok, amit ennek a négy alapvető elsődlegességének az egysége és összhangja biztosít. Ezek az alapcélok természetesen tovább bonthatók részcélokra. Ennek az együtteséből alakul ki a többszintű, úgy nevezett célhierarchia, amely leképezi a régió-, településhálózat legjellemzőbb működési sajátosságait (Káposzta J. , 2010).

2014-ben meghozott kormányrendeletben területi fejlettség alapján rangsorolja, társadalmi és demográfiai, lakás és életkörülmények, helyi gazdaság és munkaerő-piaci, valamint infrastruktúra és környezeti indikátorokból képzett komplex mutató alapján (Káposzta, Némediné Kollár, Urbánné Malomsoki, & Borbás, 2020).

2.3 Demográfiai hatások

A gazdasági változások mellett a területek fejlődésre ugyan olyan hatással vannak a társadalmi rendszer alakulásai. A gazdasági különbségeknél is voltak olyan tényezők, amelyek pontosan meghatározták a különbségeket, úgy a társadalmi tényezőknél is jelen van. Káposzta és munkatársai (2020) megfogalmazták a társadalmi különbséget meghatározó tényezőket: életminőséghez szükséges feltételek megléte, iskolázottság, a terület közbiztonságának általános jellemzői, népességi mutatók, születés-halálozás aránya, elvándorlás és munkanélküliség mértéke, a terület különbségei (Káposzta, Némédiné Kollár, Urbánné Malomsoki, & Borbás, 2020).

A vidéki térségekben a társadalomnak kulcsszerepe van az újszerű megoldások alkalmazására, ahol gazdasági probléma és a társadalmi folyamatok erősebbek, mint a nagyobb városokban. A legfőbb probléma a népesség csökkenés, amely országos szintű is egyben. Szembe kell nézni az előregedő és fogyó lakosság kihívásaival, nehézségeivel (Kovach Imre, 2018).

G. Fekete (2013) szerint az elvándorlás demográfiai hatásai országonként eltérőek: míg a túlnépesedés esetén a népességcsökkenés és a gazdasági terhek enyhülését eredményezheti, addig a népességfogyással küzdő országokban a társadalmi fenntarthatóságot veszélyezteti azáltal, hogy felgyorsítja a népesség előregedését és csökkenti a munkaerő-piaci kínálatot (G. Fekete, 2013). Ezért mondhatjuk azt, hogy a migráció egyes hatásai lehetnek előnyösek, vagy akár hátrányosak is. Jelenleg a fejlett országokban az előregedés és a népességcsökkenés dominál. A fogyó és vele összefüggő előregedő népesség jelenti ma az egyik legnagyobb kihívást (Bálint L., 2012). Okai közt szerepel az utóbbi évtizedekben lecsökkent termelékenységi ráta, ami az 1950-es években 2,54 volt, mára már 1,24 körül van. Az orvostudomány fejlődésének és az életminőség javulásának köszönhetően a várható élettartam is kitolódott, ennek fényében magas az idősök aránya. Ezen felül nagy formáló ereje van a belföldi el és odavándorlásnak is. A koronavírussal összefüggésbe hozható, hogy 2020-ban ideiglenesen és utána a véglegesen is kiköltöztek a nagyobb városról a vidékre az emberek (KSH, Magyar Statisztikai Évkönyv, 2022).

2.4 Népességmegtartó-képesség

Bár a vidék népességmegtartó képességének vizsgálata nem új keletű, az 1982-es ötéves terv óta is kiemelt figyelmet kap, de a hazai szakirodalomban még mindig kevés átfogó kutatás született. Maga a fogalom a 20. század második felében kezdett elterjedni, párhuzamosan a migrációs folyamatokkal és a területi tervezés előtérbe kerülésével.

Kezdetben a vidéki területek elnéptelenedésének vizsgálatakor használták, majd a városi területekre is kiterjesztették (Lipták, 2023).

A népességmegtartó képesség nem egyetlen tényezővel, hanem számos, egymással összefüggő elemmel jellemezhető. Ilyenek például a település gazdasági eltartó képessége, az oktatási, egészségügyi és kulturális ellátás színvonala, a demográfiai folyamatok, valamint a helyi közösség összetartó ereje és a lakosok kötődése a településhez. Ezek az elemek függenek egymástól. Demográfiai tényezők: születések és halálozások száma, el- és odavándorlások. Gazdasági tényezők: munkaerőpiaci helyzet, jövedelmi viszonyok, gazdasági diverzifikáció. Társadalmi tényezők: oktatási és egészségügyi ellátás színvonala, közbiztonság, lakhatási feltételek, kulturális kínálat. Környezeti tényezők: természeti erőforrások, környezeti minőség. Területi tervezés és politika: településfejlesztési stratégia, infrastrukturális beruházások (Tikász, 2007)

A 2014-2020-as programozási időszakban is célul tűzték ki a vidék népességmegtartó erejének növelését. A legnagyobb kihívást az aprófalvak jelentik, hiszen az alacsony népességszámú és mellette a halmozottan hátrányos helyzet sem könnyít ezen (Székely, 2017).

A népességmegtartó képesség a területi fejlődés és a társadalmi kohézió szempontjából fontos. A magas népességmegtartó képességgel rendelkező területek általában dinamikusabbak, gazdaságilag versenyképesebbek és társadalmilag stabilabbak. Ezzel szemben az alacsony népességmegtartó képességű területek népességfogyással, gazdasági stagnálással és társadalmi problémákkal küzdhetnek (Csatári B. , 1986).

2.5 Turizmus vidéki környezetben

A turizmus, melynek gyökerei a XIX. századra nyúlnak vissza, továbbra is azon az elven alapul, hogy a turista/utazó a lakhelyét elhagyva kilép megszokott környezetéből, különböző szolgáltatásokat igénybe véve új helyeket fedez fel, és élményekkel gazdagodva tér vissza otthonába. A fejlődéstörténet során egyre több turizmusfajta jelent meg a világban (Michalkó, A turizmus eszenciája, 2023).

Két fő típusa a modern társadalmak szerkezetét tükrözi: a hivatásturizmus, a munkával összefüggő, míg a szabadidős turizmus a pihenéssel és szórakozással kapcsolatos utazásokat foglalja magában. Az utóbbi idegenforgalmi fajta alatt mindazt a turisztikai tevékenységeket értjük, amelyek legtöbbször a munkaidején kívül saját döntésen alapuló időfelhasználásból erednek. Ezeknek az utazásoknak a legfontosabb célja a mindennapokból való kiszakadás, kikapcsolódás. Az utazásokat eltölthetjük aktívan vagy

akár passzívan is. A szabadidős turizmus szereplői leginkább családokkal vagy barátokkal töltenek el ilyen tevékenységeket. Ennek a turizmus fajtának széleskörű helyszíneken van jelentősége a vízpartos üdülőktől a természetjárásokon át egészen a városlátogatásig (Michalkó, 2016).

A fentiekben említett turizmus típusain kívül még számos fajtáról beszélhetünk, amit más szempont alapján csoportosíthatunk. Csoportosíthatjuk a célja, földrajzi kiterjedés, időtartam, életkor szerint, de ezeken kívül még számos csoportosításra bonthatjuk (Urbán Malomsoki, 2025).

Magyarországon a 30C-nál magasabb hőmérsékletű, természetes eredetű vizeket, hévíznek vagy másképp termálvíznek nevezzük. A hőmérsékleti határ tekintetében nemzetközi szinten eltérő, ezért egy egységes határérték nem létezik. A szomszédos országokban, mint Szlovéniában és Csehországban alacsonyabb hőmérsékletű vizeket is termálvízként tartanak számon (Pálné Schreiner, 2014). A termálvizek Magyarország területének körülbelül 70%-án jelen vannak (Albel, 2010). Ez a magas arány a magas hőmérséklet, a megfelelő kőzetek és kedvező földtörténeti adottságok együttesének köszönhető, melyek révén szinte bárhol fúrunk is kutat, termálvízre bukkanhatunk. (Dr. Györi, Hézsóné Böröcz, Kiss, Lehmann-Dobó, Meszlényi-Lenhardt, & Dr. Balogh, 2015)

3. ábra Magyarország termál- és gyógyfürdői. (Országos Egészségturizmus-fejlesztési Stratégia, 2007)

A térképen megfigyelhető az Észak-alföldi régióban a termálkincseknek sokasága. Ennek következtében a legjelentősebb turisztikai attrakció az egészségturizmus köré épül. A KSH adatai szerint az Észak-Alföldön 2023-ban 62 fürdő üzemelt. (KSH, 2024.) Jász-

Nagykun-Szolnok vármegyében az országos regionális jelentőséggel bíró gyógyfürdővel rendelkezik például Berekfürdő, Cserkeszölő. A helyi jelentőségű gyógy tényezővel rendelkező települések száma jóval magasabb, amihez tartozik Jászszentandrás strandja is. Ezek a jelentőségű fürdők elsősorban a belföldi látogatókra tervez, azonban egy kedvező elhelyezkedés esetén a külföldi turistáknak is kiemelt célpontja (Mező & Kovács, 2011). Mező Ferenc és Kovács Tibor (2011) szemléljében olvashatjuk, hogy: *”A helyi jelentőségű termálpotenciállal rendelkező települések a turizmust, ezen belül az egészségturizmust kitörési pontnak, a helyi gazdaság diverzifikálását megalapozó endogén erőforrásnak tekintik a jövőre nézve.”* (Mező & Kovács, 2011).

Jászszentandráson 1962-ben találták meg 600 méter mélyen a termálvizet, így strandfürdőt létesítettek, ami azóta is a település turisztikai vonzereje. A belföldi látogatók mellett a külföldi turisták kedvelt célpontjának tekinthető a település strandfürdője, ami részben a rekreációs és szabadidős célok mellett az egészségi állapot is meghatározó. A termálvizek elsősorban mozgásszervi megbetegedések kezelésére alkalmasak, emellett hatékonyan alkalmazhatók neurológiai, nőgyógyászati vagy endokrinológiai panaszok esetére is (Kincses, 2009).

2.6 Tanya, mint vidéki terület

A tanya, mint sajátos alföldi településforma, már a 20. században megjelent irodalomban képet kaphatunk elődeink életviteléről. Györffy (1937) megfogalmazása szerint a *„Tanya, vagy régebbi nevén szállás alatt a magyar Alföld szétszórt, magányos telepeit értjük melyek ma a mezőgazdasági munkák, s általában a gazdálkodás középpontjai. A tanya azonban nem önálló településforma, hanem a hozzá tartozó földbirtokkal együtt valamely város vagy nagyközség függvénye”* (Györffy, 1937).

A tanya eredetileg szláv eredetű és az elhatárolt halászó helyet jelentette. Napjainkra átalakult, hiszen a települések központi, belterületi részétől elkülönülő, leginkább a mezőgazdaság tevékenységgel foglalkozó emberek lakhelyét és munkahelyét értjük alatta (Csatári B. , 2010).

Csatári (2004) a tanyai társadalom fénykorának az 1930-as klebelsbergi iskola és pusztai templomépítő korszakot tartja, mert akkor *„a nép híres gazdaköröket, olvasóköreket szervezett, segítették egymást, sok helyen valódi társadalmi közösségé fejlődtek”* (Csatári Bálint, 2004).

A tanyavilágnak épp, olyan jellegzetességei vannak, mint egy falunak akár városnak. Ugyanolyan eltéréseket figyelhetünk meg két különböző tájegység tanya világában, mint

egy faluéban. Vannak tájegységek, ahol leginkább a tanyasor terjedt el, máshol a tanyabokor jellemző. A különbségük hogy a tanyasornál egy utcára emlékeztető formát láthatunk, a bokortanyákra pedig egy két házból állt és volt egy kis közösségi terület. Ezen felül beszélhetünk még szórt tanyákról, ami a legkisebb településtípus, a különálló házak apró szigetekként helyezkednek és köztük a távolság lehet száz méter vagy több kilométer is (Balogh, 2004).

Romány Pálnak az 1970-es években jelent meg a „A tanyarendszer ma” című könyve, ahol a szerző inkább a termelési rendszer részeként értelmezte az akkoriban meglévő tanyákat (Romány , 1973). Majd körülbelül 2 évtized múlva Duró Annamária az 1990-es években publikált kutatásában a mezővárosok külterületén kialakított tanyaközségek tanyáival foglalkozott. A vizsgálata során arra a következtetésre jutott, hogy számos, eredetileg kettős településrendszerű mezővárosokhoz tartozó tanya a létrejött tanyaközségekhez került át, ezzel új közigazgatási és településrendszeri kapcsolatok alakultak ki (Duró, 1989).

Az 1900-as években a falukutatók és történészek sokszíniúen vizsgálták. Az első világháború után a külterületi lakosság aránya növekedett: 1920-ban 17,8% 1930-ban 19,2%. A Jászság vidékét kifejezetten a tanyás gazdálkodás jellemezte egészen a 1960-as évekig, amikor is tanyák százait bontották el, felszámolták egy-egy családi munkára épülő üzemszervezeti életközösséget a kollektivizálás, államosítás miatt. Nagyné Molnár Melinda 1997-es tanulmányában úgy fogalmazott, hogy Jász-Nagykun-Szolnok vármegyében volt a legnagyobb mértékű és legerőteljesebb a külterületi népesség országos fogyása a 1960 és 1970 közötti időszakban (Nagyné Molnár, 1997).

2.7 Jászok betelepítése

Magyarország történelme során sokszor beszélhetünk új népcsoportok megjelenéséről és letelepítéséről. A 13. században feudalizmus idején, az Alföldi részekben nehezebben alakult ki a királyi vármegye, a birtokrendszer vagy az egyházszerkezet. Ezt a 1241-42-es tatárjárás sem segítette, hiszen az akkori ország nagy része elpusztult, a falukat, tanyákat a mongolok és szövetségeseik felgyújtották. A legtöbb magyar és más nemzetiségű a délnyugati részre vándorolt, menedéket és új életet keresve. Így a mongol hódítások sodorták el a kunokat és a jászokat is hazájukból. Györffy szerint a 13. század második felében költöztek be, valószínűleg Moldva és Havasalföld vidékéről (Györffy , 1953).

A rendelkezésre álló források hiányosságai és a szétszórt településhelyek arra utalnak, hogy a betelepülés nem egyetlen és alátámasztható esemény volt, hanem egy hosszabb

folyamat, amely során kisebb csoportok fokozatosan érkeztek és telepedtek le. Ez a jelenség a nomád népek betelepülésére jellemző minta, számos párhuzamot mutat a besenyők esetében tapasztaltakkal. A Zagyva és Tarna völgyében már találunk jász településeket. Ezt az utóbbi évtizedek régészeti és településtörténeti kutatásai tovább erősítik (Pálóczi Horváth, 2014).

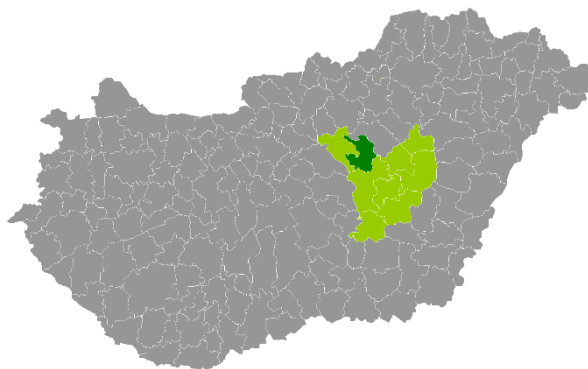
A régészeti kutatások is bizonyították azt a tényt, hogy a 13. század közepén megjelenik a jász lakosság. A letelepedésük után 1323-ban kiadott oklevélben a király 18 jász kiváltságokkal ruházott fel (például vámkedvezmény, bíraskodás) és adományozott számukra örökös nélkül maradt nemesek földjeit. 1366-ban említették először a mai Jászság területén a jászokat, akik a legelőket használták leginkább a mátraaljai községek határában. A legkorábban említett települések közé tartozik Árokmellék-szállás, Apáti-szállás, illetve Négyszállás is (1391). Károly Róbert után következő magyar királyoktól is kaptak különféle kiváltságleveleket. A háborúk idején a jászok (és a kunok) kötelesek voltak bevonulni a királyi hadba, valamint a nádor fizetését is ők biztosították. Ezt bizonyítja, hogy Hunyadi Mátyás királyi adománylevelében mentesítette a rendes és rendkívüli adófizetési kötelezettség alól, a Heves megyében lakó jászok kapitányait a katonai szolgálatuk miatt.

Az 1526-os mohácsi vész után Szulejmán szultán hódításaival Magyar Királyság középső részét az Oszmán Birodalomhoz csatolta, amit 170 évig az oszmánok uraltak. A török hódoltságot követően, mely jelentős demográfiai és gazdasági károkat okozott Magyarországon területén. A Habsburg Birodalom, és azon belül a bécsi udvar súlyos anyagi nehézségekkel küzdött, hiszen a tizenöt éves háború (1591-1606) és a török kiűzése (1683-1699) kimerítette a birodalmi kincstárat így sürgető pénzügyi forrásbevonásra volt szükség. Leginkább a birodalmi kiadások fedezésére, a hadsereg fenntartására és államadósság csökkentésére (Spielman, 1977). Ezen körülmények között I Lipót császár a gazdaságpolitikájának részeként (Ingrao, 2019) a Jászkunság – tehát a Jászság, a Nagy-kunság és a Kiskunság alkotta terület értékesítéséről döntött. Az eladás előtt készült egy átfogó felmérés a területi értékéről, a gazdasági erejéről. A császár 1701-ben a jászokat és kunokat illető addig a magyar királyoktól kapott kiváltságaikat eltörölte és kötelezte őket mindazon terhek teljesítésére, amelyekre az országban élő jobbágyok is kötelezettek voltak (Pintér, 1930). Ennek következményeként 1702-ben a Német Lovagrend alá kerültek a jobbágysorba taszított jászok és kunok. Nagy felháborodást keltő adásvétel miatt a nemesek fellázadtak kiváltságaik eltörlése miatt, ezért a Lovagrend megtartotta a nemesek előjogait, viszont a főkapitány és a nádor tisztségét kiiktatták. Ez a változás óriási

anyagi megterhelést hozott magával, így az elkeseredett lakosság a 1703-ban kirobbanó Rákóczi szabadságharcban természetesen Rákóczi mellé álltak. A bukást követően újra a Lovagrend gyakorolta a földesúri hatalmát. Ezzel egyidejűleg titkos közgyűléseket tartottak, ahol a községek vezetői és küldöttjeikkel az eladás megszüntetésén fáradoztak. Ezek a közbenjárások segítették elő azt, hogy 1715-re napirendre tűzték az országgyűlésen a jászkunok ügyét, ahol elzálogosították. Mária Terézia uralkodása alatt, végül lehetővé vált, hogy a jászkunok megváltság magukat. A közösség lakói, miután ötezer rajnai forintért megváltották kerületüket, a vételárat a megszerzett területek arányában osztották el egymás között. Ezzel együtt a katonai szolgálat kötelezettségét is vállalták. A szabadságuk alapja a közös földtulajdon volt. Ez a tulajdonjog tette őket redemptusokká, azaz földváltással szabaddá vált személyekké. Ennek köszönhetően autonómiát élveztek, ami ki terjedt az igazgatásukra, gazdálkodásukra és társadalmi életükre is. Ez a helyzet elősegítette a szabad paraszti társadalom kialakulását. Bagi Gábor véleménye szerint: „*a lakók életmódja, gazdálkodása, közösségi szervezete [...] sok tekintetben országosan is a jövő fejlődési irányába mutatott*” (Bagi, 1995).

2.8 Jászszentandrás bemutatása

A község területi elhelyezkedése a NUTS rendszeren belül az észak-alföldi régióban, Jász-Nagykun-Szolnok vármegyében azon belül a Jászapáti járásban található.

4. ábra Jászapáti járás elhelyezkedése az országban (Forrás: (Wikipédia - A szabad enciklopédia))

Területe a Heves vármegye határát érinti. Az M3-as gyorsforgalmi út 30 percre van, emellett főúton egy órán belül elérhető Szolnok, Gyöngyös és Eger.

Először egy 1399-ben készült latin nyelvű okiratban említik, ekkor még Szent András néven. Ennek az okiratnak bevezető része: *(...) tudatjuk mindenkivel, akit illet, hogy összejöveteleünkön, a Heves Ujvár megye nemesi Verpelét falu mellett tartott közgyűlésen István mester, az Egri Egyház kanonoka olyan előterjesztést tett, hogy mivel Szent Andrásnak, a lakosok által elhagyott, a mondott megyében, Erk, Apáti, Meszli és*

Fogacsnak nevezett birtokokkal határos birtok vagy föld mindig és régóta az előbb említett Egyházé” (Dr. Győri G. , 1985). A részletben megfigyelhetjük azt, hogy a státuszára és állapotára is kapunk adatokat: „a lakosok által elhagyatott”, ebből következtethető, hogy már korábban is létezett a falu. Győrffy György kutatásai alapján Heves-Endrefalva, Horváth Mikós adatai szerint, egy 1234-es adománylevelben Endrefalva néven szerepel. A későbbiekben már Szentandráspusztaként találhatjuk meg, de azt nem lehet tudni mikor vált pusztává. 1570 körül egy egri káplán pusztájaként jegyezték fel, 1710-es években a királyi kincstáré volt, a 1720-as években pedig újra a káptalan tulajdona volt. Ezt követően az árokszálásiak a területet bérleti díj fejében használták. Az árokszálási lakosok több évig azon fáradoztak, hogy a tulajdonjogot megszerezzék, amit 1750-ben el is értek. 105 év után 1886. január 1-én független, önálló közigazgatási joggal rendelkező nagyközség lett (Molnár, 2011).

Az 1886-ban önálló községé váló Szentandrás lakossága növekedésnek indult, kezdetben az árokszálási gazdák költöztek be, ebben az időben magas volt a született gyermekek száma, ami segítette a növekedés folyamatát. 1869-ben 32 lakosa volt a településnek, az újonnan beköltözött Bükk hegységéből főleg a Járás-tanya határrészén telepedtek le. Fodor Ferenc (1929), a Jászság monográfusa szerint 1925-ben 400 lakos élt, a többi pedig szétszórtan a tanyákon helyezkedett el (Fodor F. , 1942).

5. ábra Jászszentandrás határának tanyatérképe 1935-ben, Forrás: (Molnár, 2011)

Évekkel később a kollektivizálás miatt a tanyák megléte veszélybe került, ezért a korábbi tanya lakosság beköltözött a község belterületére vagy ténylegesen elhagyta a települést (Molnár, 2011).

Népmozgalma

Egy település népességét nagymértékben befolyásolják a születések és a halálozások száma, de ezen kívül több más tényező is hatást gyakorol. Molnár István (2011) kutatásai alapján Jászszentandrás lakosságát megvizsgálva érdekes eredményekhez vezettek. A múlt évszázadokból nem találhatóak népességi adatok, mivel a II. világháborúban megsemmisültek (Molnár, 2011).

Molnár István (2011) nem adta fel a település a népesség alakulásának adatait, ezért felhasználta a Jászság (1887-1896) és a Jász Újság (1919-1944) hetilapjaiból kigyűjtött Jászszentandrásra vonatkozó adatokat. Ezek az információk teljesen nem adtak tényleges lehatárolást, azonban levonható belőlük az általános jellemző (Molnár, 2011). 1880-ban a népszámlálás adatai szerint 2404 fő lakott a településen, ahogy az előzőekben említett módon, 90%-ban a tanyavilágban. Tíz év elteltével hirtelen megugrott a lélekszám a településen, egész pontosan 936 fővel. Ennek egyik oka az önálló települési rang, és Molnár István 2011 bejegyzése szerint: „[...] a község életképessége, beköltözőket vonzó ereje áll a számok mögött”. A XIX. század végéig sok gyermek született, azonban közülük sok nem érte meg a felnőtt kort, az egészségügyi hiányok miatt. Azonban 1920-1930 között volt a legtöbb lakosság a községben, összesen 5134 fő volt (Molnár, 2011).

Fejlesztések

Az 1970-es években újra összeszerveződtek a közhasznú munkavégzések, azaz a társadalmi munkavégzés céljából az emberek. Az akkor itt élők többsége önkéntesen és szabadidejüket feláldozva építették meg a hevesi bekötő utat, a művelődési házat, az általános iskolát, a tornacsarnokot. Már ebben az időben törekedtek a településfejlesztésre, kiépült a belterületi utcák egészében és a külterület egy részének a villanyhálózata. A 70-es évek második felében a településnek 80%-a vízvezetékekkel ellátottá vált. Emellett 3 km-nyi kövesút és több szilárd burkolatú járda is elkészült. Az önkormányzat – amit akkor tanácsként emlegettek – kialakítottak több mint 100 víkend-telket, amivel tiszta bevételt eredményezett az akkori tanácsnak. (Molnár, 2011)

Az elmúlt évtizedekben a jászapáti és a hevesi bekötő út is újra lett aszfaltozva, illetve a Polgármester Úrral készített korábbi interjúban, ami egy tantárgy keretében adott lehetőséget. Úgy fogalmazott, hogy az eddig eltöltött hat évében – amióta polgármester - sikerült minden olyan közszolgáltatást ellátó épületet korszerűsíteni, amit a lakosság nap, mint nap használ. Ez alatt értem a művelődési házat, az önkormányzat épületét, az orvosi rendelőt, a fogorvosi rendelőt, ezért most már kevés olyan közintézmény van, ami felújításra szorulhatna (Kolláth, 2025.).

Civil szervezetek

Hatalmas jelentősége van a közösségi élet szempontjából a különböző részben önszerveződő, részben szervezett egyesületeknek. A községben nagy múltra tekint vissza a szervezetek megléte, miszerint a legrégebbi a Rózsafüzér Társulat. 1910-ben a Római Katolikus Olvasókör jött létre. 1949-ig összesen huszonegy különféle egyesület alakult a településen, beleértve a tanyavilágot is. Ezt azért fontos kiemelni, hiszen ekkor még a lakosság 80%-a tanyákon élt, mindössze két sor utca számított a közsémmagjának. Emellett négy részre osztott tanyavilágból háromnak külön Olvasóköre alakult ki (a Felső-tanyán a felső-tanyai, az Alsó-tanyán az alsó-tanyai és a Teleki-tanyán az elsősori olvasókörök). Továbbá a nagy múltra visszatekintő tűzoltó egyesület, a vadász egyesület, az iparosok-kereskedők köre is e tájt jött létre. (Molnár, 2011)

Egy pár gondolatban kiemelném a Tűzoltó Egyesületet, mert személyes kötődésem miatt fontosnak tartom. Régen állandó tűzveszélyt jelentett a gazdálkodóknál a szalma- vagy nádtető és a kukoricaszár is. A tagokra ez hatalmas társadalmi feladatot rótt, amit fegyelmezett életet, rendszere oktatást és kiképzést jelentett számukra. 1930-as évektől kezdve rendszeresen részt vettek számos tűzoltóversenyen, ahol szép eredményeket ért el mindig is az egyesület, ezzel öregbítve Jászszentandrás nevét, és a lakosság összetartozásának erősségét. A környékbeli tűzoltóversenyen résztvevő települések delegáltjainak hatalmas erőfeszítéseket kellett tennie a győzelemért, azonban a szentandrásai csapatok mindig a lehető legjobbat nyújtották, ezzel szinte mindig elhozva az első helyet. (Molnár, 2011). A jelenleg működő civil szervezeteknek az önkormányzat minden évben biztosít támogatást. (Kolláth, 2025.)

3 Anyag és módszer

A szakdolgozatom célja lakótelepülésemnek, azaz Jászszentandrásnak **népességmegtartó-képességének** az átfogó vizsgálata. A dolgozatom első részében **Jászszentandrás demográfiai mutatóit** (népességváltozás, munkanélküliség, vándorlási egyenleg) szeretném bemutatni összehasonlítva a járási, vármegyei és országos adatokkal, illetve idősorosan is. Ezt követően a kutatásom másik felében részletesen elemezni a **kérdőívembe** felvetett kérdéseket, az interjúk során tapasztalt, és vizsgálatlan tényeket.

A kutatásom elsősorban kvantitatív megközelítést igényel, amelynek fókuszában a település véleménye és attitűdjei állnak a helyben maradás vagy az elköltözés szándékával kapcsolatban. Ezt a megközelítést egy kvantitatív kutatási módszerrel, azaz egy **strukturált interjúval** egészítem ki, a mélyebb összefüggések feltárása érdekében. A két módszertan lehetővé teszi számomra a statisztikai adatokon alapuló általánosításokat és a lakossági tapasztalatokon alapuló részletesebb megértését. Végül összegzem az eredményeket és javaslatokat megfogalmazni a település népességmegtartó stratégiájához.

A kvantitatív módszertani kutatásom során célzott mintavételt alkalmaztam a település 18 éves kor feletti lakosság körében. Törekedtem arra, hogy kutatásom minél jobban tükrözze a település korosztályi és társadalmi rétegződésének minél pontosabb tükrözését. A kérdőívet 107 főre terjedtek ki. A minta demográfiai jellemzői a kérdések alapján kerültek rögzítésre és a későbbi elemzések során is figyelembevételére.

A kvalitatív kutatás keretében 2 fővel végeztem strukturált interjút. Az interjúalanyokat a település különböző szegmenseinek képviselője szempontjából választottam. Az interjúval a legfontosabb céloom, az volt, hogy mélyebb belátást kaphassak a civil szervezetek működésébe és a település vonzerejének lehetséges irányvonalairól.

A kutatási eszközei: kérdőív

Az adatgyűjtés fő eszközeként kérdőívet alkalmaztam, a kérdéssor a főbb témaköröket fedte le:

- Demográfiai adatok: kor, nem, iskolai végzettség, foglalkozás
- A településhez való kötődés: helyi identitás, a közösségi életben való részvétel
- Életminőség: közbiztonság, közszolgáltatások színvonala, kulturális és szórakozási lehetőségek
- Gazdasági lehetőségek: munkahely megléte és elérhetősége, helyi vállalkozások

A kérdőívben főként a zárt kérdések domináltak, melyek Likert-skálán (1-től 5-ig terjedő skála, ahol 1 jelentése nem értek egyet, 5 jelentése teljes mértékben egyetértek) kerültek megfogalmazásra, hogy a válaszadást megkönnyítse és a statisztikai elemzését elősegítse. A kérdőívek kitöltése legtöbb esetben online formában történt, hiszen a közösségi médiában tudtam leggyorsabban és legkönnyebben elérni a válaszadókat.

Kutatás eszközei: Interjú

A kvalitatív adatgyűjtésemnél interjút készítettem. Az interjú egy előre **meghatározott interjúvázlat** alapján zajlottak, amely a hipotézisek főbb részeit mélyítette. A beszélgetés során a következő kérdéscsoportokra fókuszáltam:

- A településen éléssel kapcsolatos személyes tapasztalatok és vélemények.
- A helyi közösség és a társas kapcsolatok szerepe a helyben maradásban.
- A civil szervezetek szerepe a közösség építés szempontjából.

A vizsgálat körülményei és helyszíne

A kérdőív online formában volt elérhető a lakosság számára a közösségi média platformokon, jászszentandrásai csoportokban. Az online felületen való kitöltés lehetősége a szélesebb körű elérést és a kényelmes válaszadást szolgálta. A kérdőívek kitöltésére szánt idő átlagosan 8 perc volt.

Kutatási módszerek és a minta bemutatása

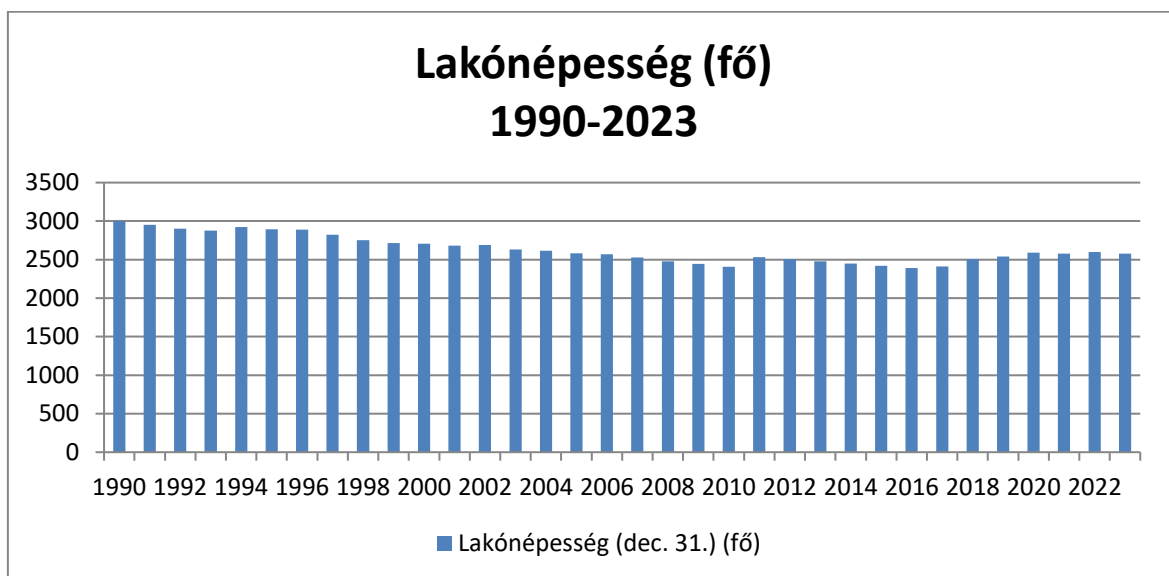
A kutatásom során a népességmegtartó képesség vizsgálatához többféle adatforrást és elemzési módszert alkalmaztam. A település demográfiai és gazdasági jellemzőinek és népességváltozásának a feltárásához **Központi Statisztikai Hivatal** (továbbiakban: KSH) nyilvánosan elérhető adatait használtam fel. Amit tudtam, még kiegészítettem az **Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszerből** (továbbiakban: TEIR) származó vándorlási tendenciákra és más releváns demográfiai mutatókra vonatkozóan. A válaszadás anonim és önkéntes volt. A strukturált interjúk előre egyeztetett időpontokban zavartalan környezetben zajlott. Az interjú helyszíne a résztvevőkkel való egyeztetés alapján került meghatározásra, figyelembe véve a kényelmüket és a bizalmas légkör megteremtését. Az interjú átlagos időtartama egy óra hossza volt. Az interjú alanyok tájékoztatást kapott a kutatás céljáról és az adatok bizalmas kezeléséről. Az interjúzott személyek a község központi emberei: egyik a **település vezetője**, Kolláth Bálint Polgármester Úr volt, illetve a **Jászszentandrásai Hagyományőrző és Értékteremtő Egyesület** (továbbiakban: Jössze Egyesület) **elnöke**, Szabó Lászlóné (Anikó).

4 Eredmények és értékelésük

Ebben a fejezetben a **primer és szekunder kutatásaim** eredményeit elemzem, ami alapján felvázolom, milyen Jászszentandrás népességmegtartó képességének ereje. Célom ismertetni és feltérképezni a község **demográfiai, gazdasági tényezőit és változásait**.

4.1 Szekunder kutatások eredményei

Lakónépesség változás

6. ábra Jászszentandrás lakónépesség 1990-2023 között, (Forrás: KSH alapján, saját szerkesztés, 2025)

Magyarországon jelenleg népességfogyás figyelhető meg, ami a lakosságszám csökkenésével jár, így az adatok jól mutatják a diagramon a **népesség általános csökkenését** az évek során (6. ábra). 1990-ben 3002 főről a 33 év alatt a lakosság lecsökkent 2576 főre. Ugyanakkor a csökkenés nem egyenletes, vannak benne kisebb ingadozások, és olyan időszakok, amikor a népesség stabilizálódik vagy enyhén növekszik. A településen azonban az is megfigyelhető, hogy az utóbbi években **növekedni** kezdett a lélekszám. Ez köszönhető a különböző ingatlanvásárlást segítő támogatásoknak, a kedvező ingatlanáraknak és a kisebbségmentességnek is.

Lakosság változása

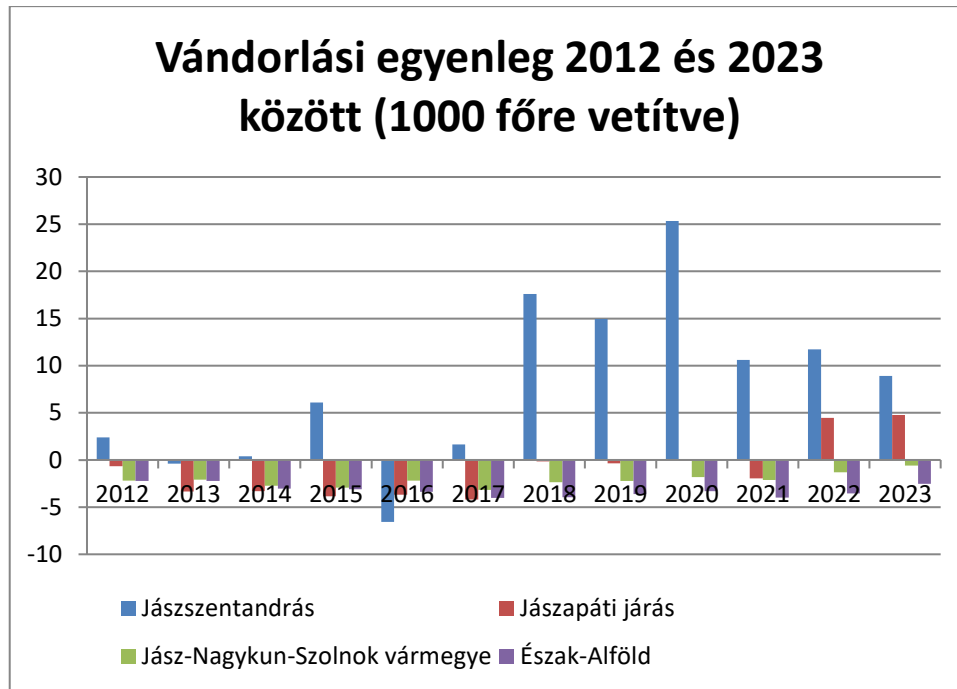

7. ábra Lakosság változásának aránya Jászszentandrásen 2012-2023 között
(Forrás: KSH alapján, saját szerkesztés, 2025)

Az 7. ábrán több változást együtt vizsgáltam. A kék színnel jelölt vonal a természetes szaporodást/fogyást mutatja, ahol látható, hogy mindig **negatív** értéket jelölt, ami azt jelenti, hogy mindig több volt a községben az elhalálozás, mint a születések száma. Az ábrán megfigyelhető még piros vonallal jelölt **népesség változása** is. A népesség változás vagy más néven tényleges szaporodás kettő mutatóból tevődik össze a természetes szaporodásból/fogyásból és a vándorlási egyenlegből. Utóbbit későbbiekben fogom elemezni. A piros vonalnál, miszerint a 2017-ig negatív tendenciáról **kiemelkedően pozitív** eredménnyé változott. A vizsgált időszak utolsó évéig a pozitív trend megmaradt, tehát **Jászszentandrás népessége növekszik**.

Vándorlási egyenleg

A következő mutató az el- és odavándorlás közötti összefüggést jeleníti meg. A vándorlási egyenleg azt mutatja meg, hogy egy adott terület, település népessége hány százalékkal nő vagy csökkent valamelyik évben a belső vándorlás következtében (KSH Népeségtudományi Intézet).

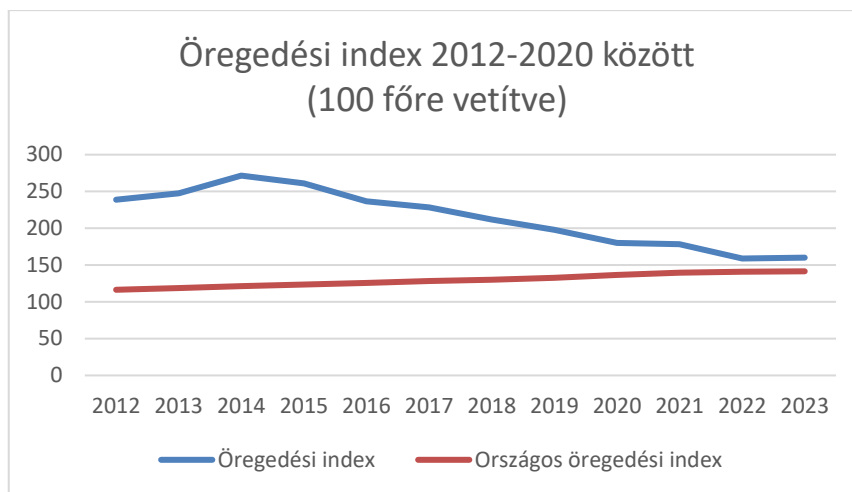

8. ábra Vándorlási egyenleg Jászszentandrás a NUTS rendszerekhez viszonyítva 2012 és 2023 között
(Forrás: KSH alapján, saját szerkesztés, 2025)

Az 8. ábrán nagyon látványosan megfigyelhető az elvándorlás minden egyes NUTS rendszer részénél, kivéve az utóbbi időben település szinten. Ez köszönhető – ismételve önmagamat –, a település elhelyezkedésének, az új lakástámogatások segítségével fiatalok kezdtek el házat venni a községben. Másrésztől a sokak számára szimpatikussá vált, az hogy a településen nem él roma népesség. Ebből az adatsorból következtethettünk arra a tényre, hogy a **7. ábrán megfigyelhető** pozitív tendenciát mutató **népesség változás** háttérben a településre való **bevándorlási** hajlam magas aránya mutatható ki.

Öregedési index

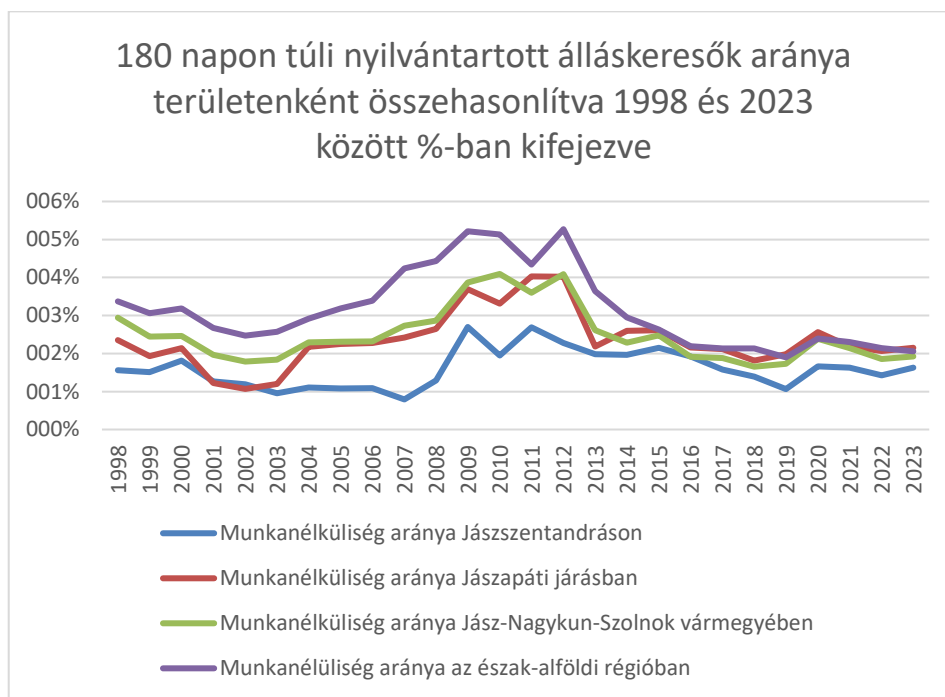
Az öregedési index, amely az idősek és a fiatalok arányát méri, általában növekvő tendenciát mutat, ami azt jelzi, hogy az idősek aránya a népességben belül nő.

9. ábra Magyarország és Jászszentandrás öregedési indexének változása 2012-2023 között (Forrás: KSH alapján, saját szerkesztés, 2025)

A 9. ábrán látható, hogy a településen **csökkenő** tendenciát mutat, ami arra enged következtetni, hogy **fiatalodik a falu lakossága** és ezzel párhuzamosan állapíthatom meg azt a tényt, hogy az előbb említett bevándorlási egyenleg pozitív hozadéka az öregedési index csökkenése. Ellentétben az országos öregedési indexen az figyelhető meg, hogy fokozatosan növekedik, ami azt jelenti, hogy országszinten egyre több időskorút kell eltartani.

180 napon túli nyilvántartott álláskeresők száma

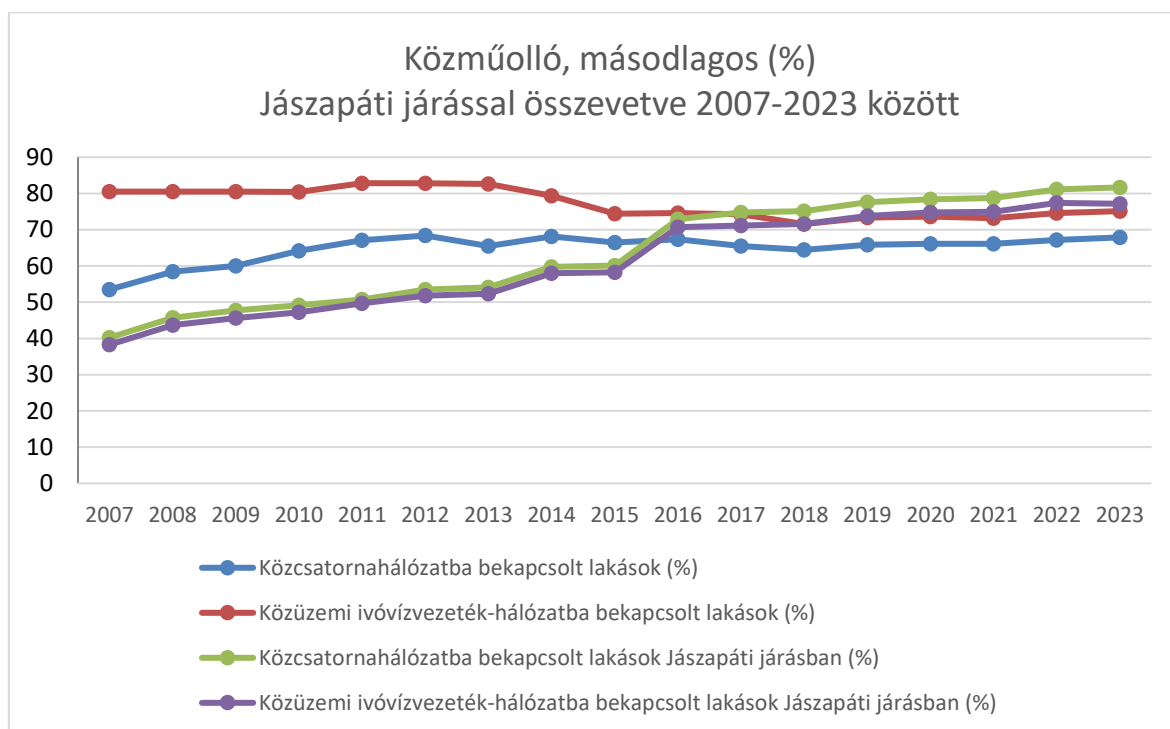
10. ábra 180 napon túli nyilvántartott álláskeresők aránya Jászszentandrásán 1998 és 2023 között (Forrás: KSH alapján, saját szerkesztés, 2025)

A 180 napon túli nyilvántartott álláskeresők arányát hasonlítottam össze, több területi egységgel. Attól függetlenül, hogy Jászszentandrás egy kis település, a diagramon szépen látszik, hogy egészen **alacsony a munkanélküliek aránya** az észak-alföldi régióhoz hasonlítva. Az adatokon megfigyelhető a 2008-as válság és a **koronavírus járvány**, hiszen ezekben az időkben ugrásszerűen megemelkedett a **munkanélküliség aránya**. Elmondható, hogy az 1998-as évhez képest, napjainkra próbálták minimalizálni az álláskeresők arányát, ami szerintem kisebb-nagyobb sikerrel teljesült is (10. ábra).

Közmű olló

A közüemi csatornázás Magyarországon viszonylag későn a 19. század végén kezdett el igazán kialakulni. A fordulatot leginkább a visszatérő járványok pusztítása adta. A gyors népességnövekedésnek és az iparosodás sürgetővé tette a közüemi csatornahálózatok kialakítását, majd ezzel párhuzamosan indult meg a közüemi ivóvíz ellátás kiépítése.

Az intenzív fejlesztés a 90-es években kezdődött el, de a legnagyobb hullámot a 2000-es évek hozta el Magyarországon.

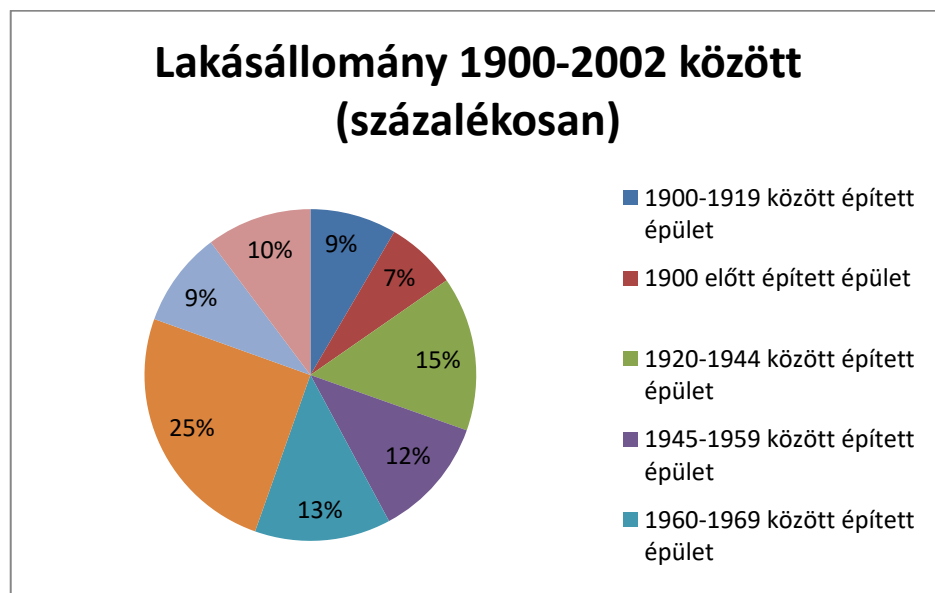
11. ábra Közműolló, másodlagos (%) 2007 és 2023 között Jászszentandrás
(Forrás: KSH alapján, saját szerkesztés, 2025)

A 11. ábrán megfigyelhető, hogy **2007-re egészen kiépült** a csatornahálózat a településen a Jászapáti járáshoz viszonyítva. Fordulópontnak 2015-ös évet mondanám, ahol a községben már nem emelkedett az ivóvíz-vezeték és a közcsatorna kiépítése, ellenben a

járásnak a dinamikájával, ugyanis 2016-ra kisebb ugrással (körülbelül 10%-kal) ugyan de, több lakást vontak be a hálózatba.

A kiépítettség **alacsony** százaléka azzal indokolható, hogy a tanyák megszűnésével épült be a falu, így a legtöbb hátra hagyott házat már nem vezették be a csatornarendszerbe, illetve jelenleg a külterületen lévő házak többségét sem, emiatt is lehetséges a 2015-ös évi visszaesés.

Lakásállomány

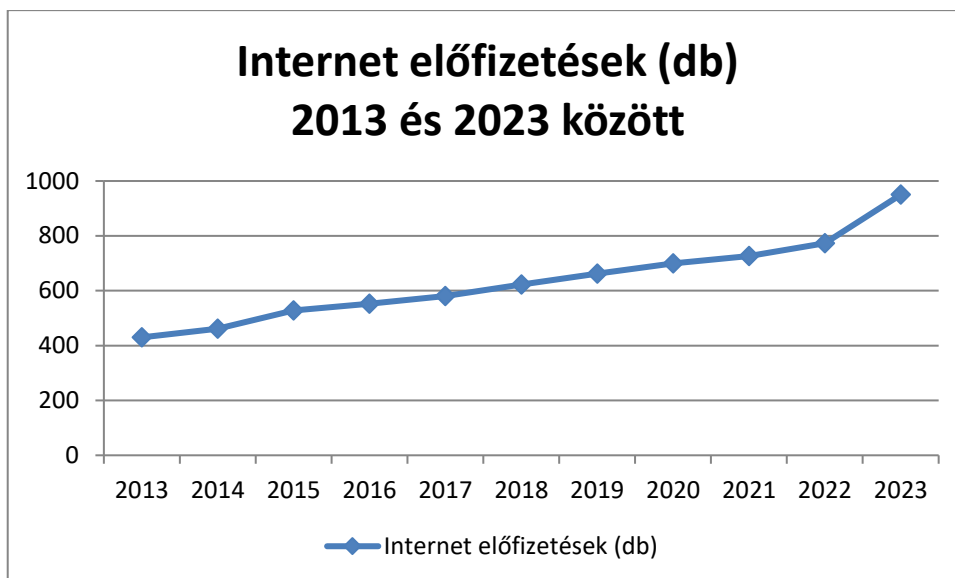

12. ábra Lakásállomány Jászszentandrásen 1900 és 2002 között
(Forrás: KSH alapján, saját szerkesztés, 2025)

Az kördiagramon a település épített épületeit évekre bontva láthatjuk. Ahogy a szakirodalmi áttekintésben is említettem, az **1970-1979-es** években azért épült több ingatlan, mert ebben az időben költöztek be a tanya-világból az emberek (12. ábra). Ennek okán, az akkoriban szinte egyformára épített kádárkocka házakkal lehet leginkább találkozni a községben.

Internet előfizetők száma

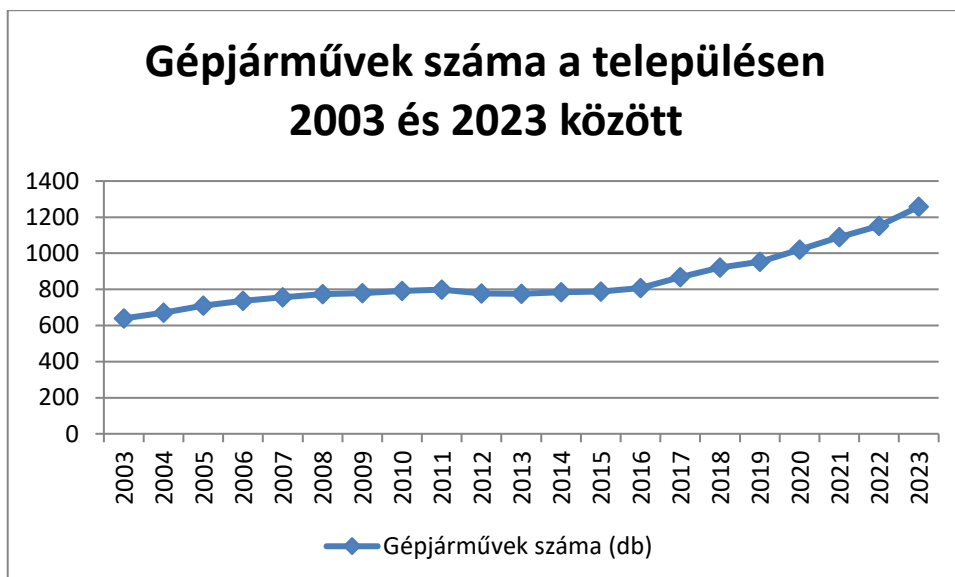
A mai világban elengedhetlenné vált az **internet használata**, hiszen egyre több mindent el lehet intézni gyorsan, sorban állás nélkül. Mostanra az oktatásban is nagy szerepet játszik, illetve azt se hagyjuk szó nélkül, hogy manapság mennyire fontos elérhetőnek lenni, ami az internet miatt lehetséges. Ezek a tényezők állhatnak a háttérben, amit a következő 13. ábrán megfigyelhetők, hiszen a faluban is egyre inkább elterjed az internet **előfizetők száma**, 2013-hoz képest **megduplázódott** 2023-ra.

13. ábra Internet előfizetések száma 2013 és 2023 között Jászszentandráson
(Forrás: KSH alapján saját szerkesztés, 2025)

Gépjárművek száma

Olyan területeken, ahol messze van egy város, és rossz a tömegközlekedés, ott megfigyelhető a gépjárművek magas aránya. Jászszentandrás esetében is ugyan ez a trend érvényes, hiszen **a tömegközlekedés nem olyan jó**, egyre kevesebb buszjárat közlekedik át a falun, leginkább reggeli órákban hat és nyolc óra között, illetve délután kettő és öt óra között, ezért leginkább az iskolába és a munkahelyre járóknak ad lehetőséget.

14. ábra Gépjárművek száma 2003-2023 között a településen
(Forrás: KSH alapján, saját szerkesztés, 2025)

Látható a 14. ábrán, hogy az elmúlt években exponenciálisan **megnövekedett** a gépjárművek száma a faluban, ami arra enged következtetni, hogy egyre többen járnak

autóval. Érdekességként a falu lakossága 2023-ban 2576 fő volt, a gépkocsik száma szintén ebben az évben 1258 darab, ami azt jelenti, hogy a falu **minden második** lakosára jutna egy autó. Szeretném személyes példával ezt jól reprezentálni. 15 évvel ezelőtt a 3 generációs családukban egy autót tartottunk fenn, mára a családuk már csak 2 generációs viszont az autók száma megnövekedett, összesen négy autóval rendelkezünk – amiből kettőt testvérem használ.

Iskolába és óvodába beíratott gyermekek száma

15. ábra Iskolába és óvodába beíratott gyermekek száma Jászszeptandráson 2013 és 2023 között
(Forrás: TEIR alapján, saját szerkesztés 2025)

Az alábbi ábrán az óvodába és iskolába beírt gyermekek számát mutatom be 2013-tól 2023-ig. Mindkettő hasonlóan követi le egymást, ha egyik évben kevesebb óvodás gyermeket íratnak be, akkor az iskolások is kevesebb voltak. A 10 év alatt 200 és 250 fő között mozgott az iskolások száma, az óvodásoké pedig 60 és 100 fő között. A gyermekek körülbelül **60%-a** jászszeptandrási lakos és mivel egy környező településen (Jásziványon) nagyon kevesen laknak – illetve **közös önkormányzata** van a településeknek –, ezért az ott élő gyermekek is a helyi óvodába és iskolába járnak. Emellett egyre több szülő járattja a gyermekét Jászapátiról, Hevesről vagy Jászkisérről, ennek háttérében valószínűleg a kisebbség gyarapodása okoz problémát az említett területeken.

Intézmény ellátottság

Egy kis községben nem mindig találunk magas fejlettségű intézményi ellátottságot. Lehet, hogy elfogultság azt mondani, hogy Jászszentandrásen a **mindennapi élethez** meg van minden.

Oktatási szinten 2021-ben létre jött **bölcsőde** megkönnyíti az anyukáknak a helyzetét abban, hogy visszatérjenek minél előbb a munkájukhoz. 2023-ban terveztek egy bővítést, ami jelenleg zajlik és tudomásom szerint jövőre készen lesz, így még több kisgyermeket tudjanak majd foglalkoztatni. A településen még található óvoda és általános iskola is nyolcadik osztályig.

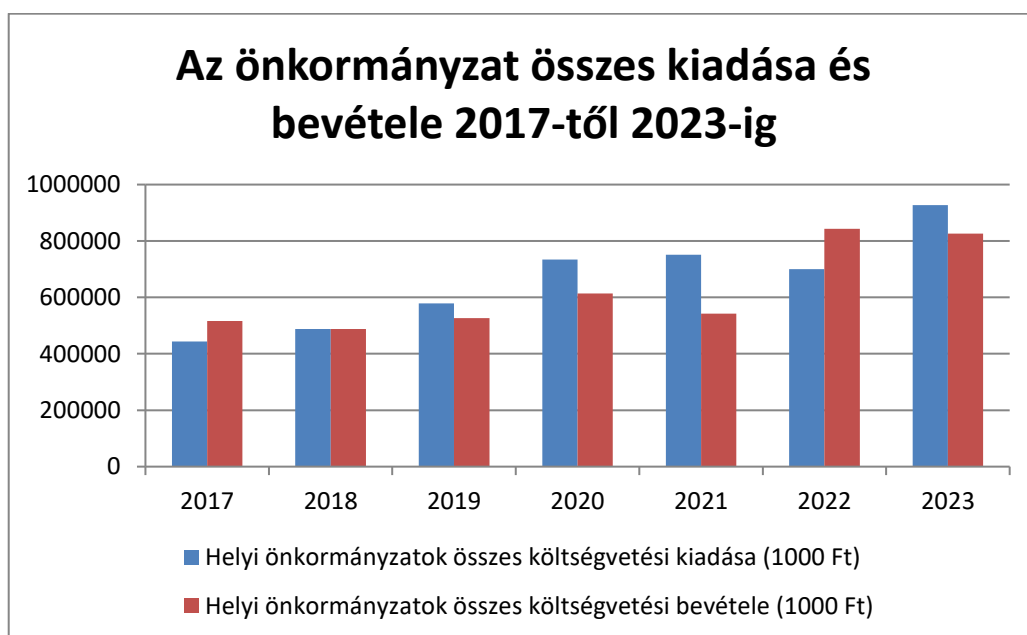
Egészségügyi szempontból településünkön működik **házi orvosi** és **fogorvosi praxis** is, ezek mellett egy gyógyszertár is megkönnyíti a gyors vények kiváltását.

Postai szolgáltató hely is működik a faluban, bár történtek változások az elmúlt évekhez képest, de mégis meg maradt a posta.

A községben 2011-ig működött egy kisebb benzinkút, ami ellátta az összes gépkocsinak az üzemanyag használatát. Újra 2022-ben merült fel, egy újabb benzinkút egy gyönyörű füves területen, amit a nem lett megszavazva helyiek által.

Jászszentandrás legnagyobb kiváltásága – ahogy már korábban is megemlítettem – a **strand** léte már 1961 óta. TEIR adatok alapján vendégéjszakák száma csökkenő tendenciát mutat. 2014-ben 17854 vendégéjszakát regisztráltak, míg 2016-ban már csak 16471-et.

Önkormányzat bevételei és kiadásai

16. ábra Jászszentandrás önkormányzatának összes költségvetési kiadása és bevétele 2017 és 2023 között (Forrás: TEIR alapján, saját szerkesztés, 2025)

Az elmúlt évek tendenciája azt mutatja meg, hogy több volt a **költségvetési kiadás**, mint a bevétel. A polgármester úrral régebben készített interjú alapján Jászszentandrás összköltségvetése 1 milliárd forint körül mozog, ebben szerepelnek például a bérköltségek, a pályázatok, a tartalék. Az országos költségvetésből az állam finanszírozza a kötelező feladatokat, mint például közvilágítás, óvoda bölcsőde költségei, hivatali dolgozók alapbére, utak karbantartása. Amit az állam nem finanszíroz, azt saját bevételből kell megoldani az önkormányzatnak. Ezek a bevételek főként az **iparűzési adóból**, kommunális adóból, telekadóból, bérletdíjkból, idegenforgalmi adóból adódik össze. Az önkormányzatnak van két hektár földje, amit minden évben művelnek és az abból származott pénz egy részét visszaforgatják, traktort javítanak, a maradék összeget pedig szabadon felhasználják.

4.2 Primer kutatás eredményei

4.2.1 Kérdőíves kutatás eredményei

Kérdőívemben a 2006 előtt születetteket kérdeztem meg, ennek fényében nagyon széles a skála, a legidősebb kitöltött 1935 előtt született. A kitöltöttek 77,6% nő volt, ez valószínűleg azért ilyen magas, mert a nők nagyobb arányban vesznek részt olyan felmérésekben, amelyek a társadalmi kérdésekkel vagy szociális kapcsolatokkal foglalkoznak. A megkérdezettek 33,6% felsőfokú végzettséggel, és 28%-uk érettségivel és középszintű szakmával is rendelkezik.

A válaszadók többsége a **Jászságban dolgozik**, kiemelkedő helyen Jászapáti, Jászberény, Jászárokszállás és Jászfényszaru. Az utóbbi három település a Jászságban itt helyezkednek el nagyobb gyárak, ipari területek, amik bevonzzák a munkaerőt. Több esetben is biztosítanak munkásjáratot autóbuszokkal, ám mégis nagyon sokan külön autóval járnak napi szinten dolgozni. Emellett akadnak olyanok is, akik napi 2 órát is utaznak a munkájuk miatt például, Hatvanba, Szolnokra vagy Kerecsendre. Ebből következik az a tény, hogy sokan alkalmazottként dolgoznak. Bár inkább mezőgazdasági település és sokak rendelkeznek földterülettel, mégis körülbelül 40 vállalkozó van, akik a mezőgazdaságban gyümölcs és zöldségtermesztéssel, növénytermesztéssel és/vagy állattenyésztéssel keresi kenyerét.

A válaszadók **45,8%-a Jászszentandráson él**, 25,2%-a már elköltözött, és 20,6%-a költözött a faluba. A kérdőívemben beleépítettem azokat, akik már nem községben élnek

mindennapjaikat, hiszen ebből lehet megtudni, hogy miért költöztek el a faluból. A legtöbb válasz a választható listából a más helyen él az országban életvitelszerűen, és több mint fele már **több mint 10 éve** hagyták el Jászszentandrászt.

17. ábra Elköltözés tényezője Jászszentandrásról (Forrás: Kérdőív eredményei alapján, saját szerkesztés, 2025)

Az 17. ábrán is látható kiemelkedő válasz a **munkahelyhiányra**, kedvezőtlen **megélhetési körülményekre** és a házasságkötés és **családi állapot változásra** érkezett. Az előbbi két tényező együtt adja meg az egzisztencia kérdését, ami a válaszokból kiderül, hogy igazán fontos.

A megkérdezettek több mint fele havonta hazajár szüleihez, rokonaihoz. Ez jelentheti azt is, hogy szeretik a települést, attól függetlenül, hogy már nem élnek a községben vagy esetleg az is közre játszhat – amit általában én is tapasztalok, ha a kollégiumból hétvégére hazamegyek –, hogy minden lelassul. Ezt úgy értem, hogy nincs kellemetlenül sok ember, nem zsúfolt, csendes és nyugodt. A leszűkített válaszadók – nem Jászszentandrászon élők – tekintetében azt is fontos megfigyelni, hogy mi lenne szükséges ahhoz, hogy visszaköltözzön a községbe. A legtöbb válasz leginkább a megélhetési viszonyokat emelte ki, mint például magasabb jövedelem és helyben lévő munkahelyek megléte.

18. ábra Jászszentandrásra való költözés (Forrás: kérdőív eredményei alapján, saját szerkesztés, 2025)

Számomra fontos volt az is, hogy mi lenne az az indok vagy feltétel, ami miatt inkább még is Jászszentandrást választanák. A válaszokból az derült ki, hogy fontos az embereknek a helyben lévő munkahelyek és **a magasabb bérek** (18. ábra). Ha összevetem azt, hogy miért költöznek el és miért jönnének vissza az emberek, akkor a **két feltevés** összevág, hiszen a magasabb bérek miatt mennek el és emiatt jönnének vissza.

A gazdasági és lakossági változásokon kívül az intézmények és szolgáltatásokra is kitértem kérdőívemben, amik megtalálhatóak a községben. Közoktatási szinten bölcsőde, óvoda, általános iskola található meg. A kitöltöttek magas számban nem tudják megítélni a bölcsőde és óvoda működésének színvonalát, az általános iskola esetében viszont a legtöbben inkább **jó színvonalú kategóriába** sorolták. A nem megítélés háttérében valószínűleg az állhat, hogy pár éve van a Jászszentandrason bölcsőde, ezért egész kevesen tudnak róla érdemlegesen állást foglalni. Nem sok község mondhatja el magáról, hogy fogorvosi rendelővel rendelkezik. A házi orvosi és fogorvosi ellátást körülbelül egy szintre értékelték a válaszolni kívánt emberek.

A **vállalkozások száma** elég nagy a településen így a szolgáltatásokról is megkérdeztem a véleményüket. A strand által több büfé és bisztró is üzemel a településen, vannak, akik csak szezonálisan vannak nyitva, de vannak olyanok is akik, egész évben nyitva tartanak, és a forgalmukat gyarapítják. A villanyszerelő, autószerelő, kőműves pozitív értékelést kapott. Mivel a kitöltők nagy része nő ezért, a kozmetikus és manikűrös, fodrász, szolgáltatások magasan nagyon jó értékelést kapott. A falu turisztikai kincsét a válaszadók átlagosan egy jó kategóriába sorolták. A kiskereskedelmi boltok és a zöldségbolt is

kiemelkedően jó értékelést kapott. Sok embernek nincs lehetősége elutazni nagyobb városokba az ott bevásárló központokba vagy nagyobb áruházban bevásárolni, azonban a településen is egyre nagyobb választékból tudnak választani a vevők.

A **civil szervezetek** száma szintén magas egy több mint 2500 fős községhez nézve, a kérdőívemben a válaszadók a helyi rendezvényeket tekintve leginkább a falunapon vesznek részt, emellett sokan a motoros találkozót is megemlézték – ami már 2019 óta nem kerül megrendezésre – illetve a Yoko Retro Discokat, utcabálokat sem hagyták ki a felsorolásukból. Meglepő választ kaptam arra a kérdésre, hogy civil szervezet tagja-e. A válaszadók kevesebb, mint 5%-a civil szervezeti tag, ami általában azt eredményezi, hogy ezek az embereket ismerik leginkább az emberek, ők a „fő mozgatórugói” a falu társadalmának és fontos szerepet töltenek be a közösségépítésben.

A kérdőívem végén állításokat fogalmaztam meg a településsel kapcsolatban és arra voltam kíváncsi mennyien értenek ezzel egyet.

Állítások	Egyetértések aránya
Jászszentandrás vonzó település.	91,59%
A községben az életminőség és életszínvonal javult az elmúlt évek alatt.	62,62%
Összetartó a közösség a településen.	72,90%
A kapcsolati hálóm segít megoldani a mindennapi problémákat.	68,22%
Szerintem Jászszentandrás biztonságos település.	95,33%
A településen elérhető szolgáltatások kielégítik az igényeimet.	36,45%
A szomszédokkal jó a kapcsolat, gyakran segítünk egymásnak.	73,45%
A településen segítőkész és barátságos emberek élnek.	80,37%
Éjszaka is nyugodtan lehet sétálni az utcákon.	91,59%
Az út mellett parkoló autók sokszor zavarják a vezetést.	54,21%

1. táblázat A kérdőív eredményei alapján, saját szerkesztés, 2025.

Jászszentandrás egy **vonzó**, segítőkész, barátságos és biztonságos településnek tartják. Sokan azzal is egyetértettek, hogy a községben az életminőség és az életszínvonal javult az elmúlt évek alatt. A község lakóinak **ismertségi hálój**a nagyban segíti mindennapjait, hiszen egy kis településen, ahol mindenki ismeri a másikat, sokszor kellenek ezek a társadalmi kapcsolatok, egy-egy intézendő ügy miatt. A válaszadók 80%-a **jó kapcsolatot**

ápol szomszédjaival, akikkel kölcsönösen segítik egymást. Ez alatt azt értem, hogy egy-egy disznóvágás alkalmával egy kis kóstolót vinni, süteményt csomagolni, vagy ha sok gyümölcs érett meg egyszerre, amit előre láthatólag nem tudnak felhasználni, azt is átadják a szomszédnak, főleg hogyha nincs olyan gyümölcsfája. Azzal is egyet értenek a megkérdezettek, hogy az út mellett parkoló autók sokszor zavarják őket vezetés közben. A falu szülöttjei megállapítható tényként kezelik ezt a feltevést, hiszen régebben nem volt ennyi autó, illetve mindenki a bejáróra és az udvarban tartotta autóját. Mára ez kevésbé van így leginkább a bevándorlók hagyják az utcán parkolni az autót, ami kellemetlenné és nehézzé teszi a közlekedést. (2.melléklet)

4.2.2 Interjú eredményei

Fontosnak tartottam olyan embereket megszólítani és olyan képet kapni a településről, amit az elszigetelve élő emberek nem tudnak olyan mélységgel átadni, mint a település központi személyei. Az **interjú** kérdései mindkét esetben azonosak voltak, legfőképp a szolgáltatásokat és a közösségi életet kiemelve.

Először szeretném Szabó Lászlóné (Anikó) interjóját megosztani. *„A szolgáltatások igen hiányosnak gondolom, nincs egy tiszta és esztétikus vendéglátóhelyünk kávézóval és fagyizóval együttvéve. A meglévő vendéglátó egységek legtöbb esetben igénytelenek, még akkor is, ha van forgalmuk. Nem tudnak a fiatalok vagy bármely korosztály leülni és beszélgetni”*. Az interjú során a vendéglátó egységeken kívül a még a Postát emelte ki, ami szerinte leginkább ki lóg a sorból, az igénytelenség miatt, nincs egységes arculata és az épületet régen nem újítták fel, nem modernizálták és már annyira nem is fenntartható, amit úgy említett, hogy a tulajdonosokban/fenntartókban sem merült eddig fel a modernizálás gondolata.

Anikó mikor Jászszentandrás került – több évtizede - akkor a települést a **nyugalom szigetének** nevezték. Úgy gondolja mára ez már nem igaz, **nincs igazi közösségi élet**, nincsen település szintű nagy programok. Ezután rátértünk az egyesület céljaira. Amióta megalakult most már három éve, folyamatosan arra törekednek, hogy olyan hagyományörző programokat szervezzenek, amivel különböző korosztályokat megmozgassanak, illetve, hogyan kellene bővíteni az eddig programokat, hogy a fiattól az idősekig és településen kívül is el tudják érni az embereket. Anikó mindezek ellenére így zárta le beszélgetésünket: *„Örömmel látjuk – a szervezői csapattal -, hogy ugyan nagy kis lépésekkel, de ezt lassan sikerül is elérnünk. A változatosságot pályázatokkal igyekszünk alátámasztani”*.

A továbbiakban a Polgármester Úrral készített interjún elhangzott válaszait szeretném bemutatni. Bálint szerint a szolgáltatások Szentendrason teljes körűek, amit ki is fejtett, hogy ő pontosan mit ért ez alatt. *„A belterületi részeken minden megtalálható, ami közmű, viszont a szolgáltatás maga viszont elég tág fogalom. Ha ebbe bele értendő a vendéglátóhelyek, a kereskedelmi helyek és az egyéb pl.: szépségipar akkor már kicsit halványabb a megítélésem. Viszont mindig azt mondom, hogy míg Budapesten vagy Szolnokon minden megtalálható, úgy sokszor nekünk gyorsabban elérhető minden. Gondolok itt arra, hogy míg egy nagyvárosban közel 1 óra utazással érhető el egyik másik bolt vagy étterem addig mi 1 óra alatt meg is járjuk sokszor Jászberényt vagy Hevest, de Eger se sokkal több idő”.*

Polgármester Úrral kitértünk arra a kérdés körre is, hogy milyennek ítéli a közösséget, és milyen demográfiai hatásokat lát. Elmondása szerint a település **fiatalodó tendenciát mutat**, és úgy gondolja, hogy ez több összetevőjű. A beszélgetésünket így folytatta: *”Minden megtalálható mára nálunk, ami egy fiatal család számára vonzó. Van bölcsőde, óvoda és iskola is. Nyugodt életet élhet itt bárki, hiszen többnyire csendes a településünk nincs kirívó eset, nincsen gyakorlatilag bűnözés”.*

Bálint szerint a község másik vonzereje egyértelműen a **turisztika**, ami már nem merül ki csak a strandban, hanem a köré épült húzóágak is, mint a nyári vendéglátás vagy a szarvasgomba múzeum újjá élesztésének terve. Úgy látja, hogy a település szintű rendezvényeket is sokan látogatják, amiknek nagyon jó híre messzire is elér.

Végül a terjedelmes választ kaptam, ami a helyi közösség és az emberi kapcsolatok állapotáról, ad egy átfogó képet a Polgármester szemszögéből. Először az országos tapasztalatból indult ki, ahol úgy fogalmazott, hogy *„az emberi kapcsolatok elértéktelenednek”.* Majd így folytatta: *„Én még abban a korban nőttem fel, amikor elmentünk egymáshoz, összejártunk vagy akár a kocsmába is sokszor beültünk, vagy ha a másiknak szüksége volt ránk, akkor mentünk segíteni neki. De ugyanez volt Boxival (azaz Banka Ferenc, Jászszentandrás előző polgármestere) is, ha kért tőlünk valamit a településért szinte parancsszóra ugrottunk és tettük azt meg. Mára sajnos megváltozott és nem így működik az élet. Könyörögnöm kell, hogy valaki valamit tegyen a közjóért, és már ha ingyen jön el, akkor is elvár valamit, hogy kapjon. Ha nem kap, akkor a facebook-on olyan posztok jönnek velem szembe, ahol a lejárata megy és az, hogy még meg se köszöntük a munkájukat, ami alpjáraton nem igaz.”* Ezzel szemben a Polgármester Úr gondolkodása most és régen is ugyan az. Számára természetes a *„megyek és csinálom”* elve, így mindig úgy érzi, hogy elégedetten fekdühet le, mert tett valamit a faluért.

Továbbá elárulta, hogy az idősebb korosztályra lehet számítani szinte, ezért volt nehéz a járványidőszak a koronavírus idején, hiszen ilyenkor pont azt a generációt kellett megvédeni, akik szó nélkül segítették a falut. Visszaemlékezett arra, hogy a koronavírus járvány ideje alatt a fiatalabb generáció nem igazán támogatta a falut, ezt úgy érti, hogy a köztereket fertőtlenítettek páran gyűltek csak össze. **Pozitívumként** megemlítette, hogy a beköltözők zöme, akik dolgoznak és rendes családi életet élnek azok könnyen beilleszkednek. Ők azok egyébként, akik a meghirdetett önkéntes munkákra is örömmel jönnek. (1. melléklet)

5 Következtetések és javaslatok

A dolgozatom e részében a főbb következtetéseimet foglalom össze, valamint javaslatokat teszek azok gyakorlati alkalmazásaira. A vizsgálat során nyert adatok és elemzések alapján több következtetés vonható le a vidéki kistelepülések jövőbeni stratégiájával kapcsolatban. A kutatás eredményei választ adnak a dolgozatom elején felállított hipotézisekre, amelyek a **népességmegtartó-képesség** tényezőire fókuszáltak. Jászszentandrason elérhető szolgáltatások, a helyi közösség ereje valamint a gazdasági tényezők együttesen befolyásolják a lakosság elvándorlási és bevándorlási döntéseit. Az **első hipotézisem** az volt, hogy *”a településen elérhető szolgáltatások (óvoda, iskola, egészségügyi intézmények stb.) elérhetősége és minősége hatással van arra, hogy sokan Jászszentandrást választják lakhelyüknek”*. A kérdőív és az interjú alapján állíthatom, hogy kiemelkedő fontossága van a kutatásaim eredményeinek hiszen az oktatási és egészségügyi intézmények minősége és elérhetősége jelentős mértékben járul hozzá a település vonzerőjéhez. A település sikeres demográfiai trendjének legfontosabb alapja, hogy a bevándorlók elsősorban a vidéki élet minőségét keresik: a csendet, a biztonságot, valamint a kedvezőbb lakhatási feltételeket. Ez akkor válhat valódi húzóerővé, ha párosul a szükséges infrastruktúrával, alapvető közszolgáltatások elérhetőségével, és ha munkahelyek teremődnek. Tehát a település képes komplex körülményeket biztosítani, amely elsősorban a fiatal családok számára teszi vonzóvá a letelepedést, ezzel ellensúlyozva az országos öregedési folyamatokat. Az általam levont következtetések alapján ezeket a javaslatokat fogalmaztam meg. Az új lakók beáramlásának fenntartásához a legfontosabb az oktatás szintű kapacitások bővítése, valamint az orvosi alapellátás minőségének garantálása. Hosszú távon csak akkor fenntartható, ha a helyi önkormányzat folyamatosan fejleszti és bővíti az oktatási, egészségügyi, illetve közműkapacitásokat, hogy azok lépést tartsanak a növekvő igényekkel. Jobb infrastruktúrával esetleges ingatlan felújításokkal is lehetne vonzóbbá tenni a települést az új lakók számára. Mindezek alapján igazolni tudtam az első hipotézisemet.

A **második hipotézisem** szerint *„a településen élő közösség összetartása és a kapcsolatok erőssége pozitívan befolyásolja a népességmegtartást.”* Az első hipotézissel párhuzamosan a kutatás rávilágított a generációs különbségekre és a közösségi részvétel átalakulására. Polgármester Úr interjújában kiemelte a bevándorlók nyitottságát és a helyi lakosok közösségi elkötelezettség csökkenését. Ez azt jelenti, hogy a községnek két irányú közösségépítési feladatra van szüksége, a beköltözők aktív integrációja, valamint a

meglévő lakosság, különösen a fiatalabb generáció motiválása a közügyekben való részvételre. A kérdőívben kapott válaszok ezzel szemben **ellentmondásosak**, mert a lakosok úgy vélik jó a közösségi élet a faluban. A kitöltők több mint 70%-a értett azzal az állítással egyet, hogy összetartó a közösség, azonban az interjú alanyok kiemelték és alátámasztották azt, hogy a helyi lakosoknak nincs annyi affinitása és tenni akarása sem a településéért, sem másokért, ezért figyelhető meg az a tényező, hogy kevés a civil szervezetben résztvevők száma. A következtetések alapján, a népességmegtartó képesség hosszú távú és fenntartható erősítése érdekében javasolom sokszínű és változatos programokkal színesíteni Jászszentandrás közösségi életét, ezzel biztosítva a kapcsolatok erősségét, a közösség összetartozását. Ezek a programok az újonnan beköltözők közösségi életbe való bekapcsolódását is elősegítik. Második hipotézisemet ezek alapján igazolni tudtam.

Harmadik hipotézisemként vizsgáltam *„az alacsony szintű jövedelmek és a kevés munkalehetőség eredményezik a 30 év alatti fiatalok elvándorlását.”* A szekunder kutatásom során gyűjtött adatok rávilágítanak a térségben a munkahelyek hiányára és az alacsonyjövedelemre, főként a 30 év alatti korosztálynál, akiknek már fontos, vagyis elsődleges a jó egzisztencia. Míg az idősebb generációk tartják stabilan a lakosság létszámát, addig 18-30 év közöttiek több esetben, a válaszadók közel 60%-a jobb megélhetés reményében költözne el a településről. Ez a tendencia a település jövőjére nézve az egyik **legsúlyosabb kihívás**, és egyértelműen jelzi, hogy a helyi gazdasági lehetőségek fejlesztése kritikus fontosságú a népesség megtartásához. Ennek érdekében, azt a javaslatom, hogy a fiatalok helyben maradásának ösztönzése érdekében, magasabb béreket és olyan munkahelyi lehetőségeket lenne szükséges a jövőben kialakítani a településen, esetleg a térségben, ami miatt úgy érezhetik a fiatalok, hogy egy kis faluban is közel olyan életszínvonalon tudnak élni, mint a nagyobb városokban. Emellett a fiatalok elérésére és bevonására a „helyi identitás és büszkeség” elvét érdemes kommunikálni, és ne az elvárás legyen a cél, ezzel talán mérsékelni lehet a generációs szakadék áthidalását. Javasolt olyan cégek betelepülésének ösztönzése esetleg helyi adókedvezményekkel, amelyek versenyképes fizetést kínálnak fiatalok számára, ezzel biztosítva a letelepedést a településen. Hipotézisemet a kutatási eredményeim alapján igazolni tudtam.

Ezek az integrált fejlesztési lépések szükségesek lehetnek, ahhoz, hogy Jászszentandrás továbbra is vonzó és stabil település maradjon és hosszútávon is meg tudja őrizni **népességmegtartó képességét**, ellentétben az országos demográfiai trendekkel.

6 Összefoglalás

A szakdolgozatom fő célkitűzését Jászszentandrás **népességmegtartó képességének** vizsgálatára alapoztam, különös tekintettel arra a jelenségre, hogy több esetben is eltérnek a **demográfiai mutatói** a településnek a vármegyei, illetve országos trendektől. Magyarországon alapvetően a természetes fogyás és az elvándorlás jelent kihívást, ezzel ellentétben a községben minimális **népességnövekedés** és bevándorlás tapasztalható, kiemelten a fiatalok körében.

A kutatás elméleti hátterét a vidékfejlesztés és népességmegtartó képesség fogalmainak elemzése adta, hangsúlyozva, hogy a település vonzereje számos tényező, mint a gazdasági helyzet, a munkaerőpiaci lehetőségek, az infrastruktúra, a szolgáltatások elérhetősége és a társadalmi életminőség összességén múlik.

Az adatgyűjtés fő eszközeként kérdőívet alkalmaztam, amit strukturált interjúval egészítettem ki a mélyebb összefüggések érdekében. A szekunder kutatásomhoz a település demográfiai jellemzőinek és népességmegtartóképességének feltárásához a KSH és TEIR nyilvántartott adatait használtam fel. Szekunder eredményeiben bemutattam a település lakónépesség változását, a vándorlási egyenlegét, 180 napon túli nyilvántartott álláskeresőket számát, öregedési indexet, közmű ollót, iskolába és óvodába beíratott gyermekek számát, gépjárművek és internet előfizetések számát, illetve önkormányzat bevételeinek és kiadásának összegét.

Primer kutatásaim eredményei a kérdőív és az interjúk teszik ki. A kérdőívet 107 ember töltötte ki és két személlyel készítettem interjút. Kérdőívemben a szolgáltatások minőségére, az elvándorlás mértékére és a népesség növekedésére kerestem válaszaimat.

A primer és szekunder kutatások eredményei felvázolták Jászszentandrás népességmegtartó képességének erejét és ez által választ is kaptam a dolgozat elején felállított három hipotézisre, ami a településen elérhető szolgáltatásokról, az összetartó közösségről és a fiatalok elvándorlásáról szól. A primer kutatások eredményeinek összessége **megerősítette**, hogy a település vonzereje a nyugodt, élhető környezet és a kedvező lakhatási feltételek együtteséből fakad. A szekunder kutatásomban kiemelendő, a **pozitív vándorlási egyenlegnek** köszönhető népességnövekedés, ami alátámasztja a település vonzó képességét. Az óvodába és iskolába beíratott gyermekek száma stabil, sőt a környező településekről is egyre többen választják a szentandrásit. Az eredmények rávilágítottak arra is, hogy a település hosszú távú népességmegtartó képességének

erősítéséhez elengedhetetlen a helyi közösségi kohézió tudatos építése és a fenntartható fejlődés elveinek érvényesítése.

Javaslataim leginkább arra irányultak, hogy a község minél élhetőbb legyen és kedvelt maradjon. Hosszú távon csak akkor fenntartható a szolgáltatások minősége, ha a helyi önkormányzat folyamatosan fejleszti és bővíti az oktatási, egészségügyi, illetve közműkapacitásokat, hogy azok lépést tartsanak a növekvő igényekkel. Javaslom sokszínű és változatos programokkal színesíteni a település közösségi életét, ezzel biztosítva a kapcsolatok erősségét, a közösség összetartozását. Javaslataim között szerepel a fiatalok helyben maradásának ösztönzése érdekében, magasabb béreket illetve olyan munkahelyi lehetőségeket kialakítani a településen, esetleg a térségben, ami miatt úgy érezhetik a fiatalok, hogy egy kis faluban is közel olyan életszínvonalon lehetne élni, mint a nagyobb városokban.

Összefoglalva, Jászszentandrás pozitív népesség változása a nyugodt környezet, a szolgáltatások, vonzó lakhatási feltételek együttes erejét bizonyítja. Hosszú távon ennek fenntartásához elengedhetetlen a munkahelyhiánynak a célzott gazdasági ösztönzőkkel történő enyhítés, ezzel biztosítva a stabil jövőt a helyi lakosság számára.

Irodalomjegyzék

- (szerk.) Bartke, I. (1995). *Területfejlesztés*. Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem Eötvös Kiadó.
- Országos Egészségturizmus-fejlesztési Stratégia*. (2007). Budapest: Aquaprofit Zrt.
- Albel, A. (2010). *A gyógy-idegenforgalom működése és fejlesztése Magyarországon*.
- Bagi, G. (1995). *A Jászkun Kerület társadalma a redempciótól a polgári forradalomig, 1745–1848*. Szolnok: A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Múzeumok közleményei.
- Bálint L., S. Z. (2012). *Demográfiai Portré 2012 - Jelentés a magyar népesség helyzetéről*. Budapest: KSH Népszégtudományi Kutatóintézet.
- Balogh, L. (2004). Bács-Kiskun megye tanyás térségeinek múltja, jelene és jövője. In K. A. Csatári Bálint, *Tanyai Kaleidoszkóp*. Kecskemét: MTA RKK Alföldi Tudományos Intézete.
- Csatári Bálint. (2004). A tanya, mint rendszer. In C. B.-K. (szerk.), *Tanyai kaleidoszkóp: A 2002–2003. évi Tanyakollégium munkájának eredménye*. Kecskemét: MTA RKK Alföldi Tudományos Intézete.
- Csatári, B. (1986). A községek népességmegtartó képességének fő tényezői az Alföldön. In L. Novák, & L. Selmeczi, *Falvak, mezővárosok az Alföldön* (old.: 779-784.). Nagykőrös: Arany János Múzeum.
- Csatári, B. (2010). A tanya, mint településrendszer különlegesen változó eleme. *Párbeszéd a vidékért*, 9-20.
- Dr. Egri Zoltán, D. K. (2019.). *Vidékfejlesztés jegyzet*.
- Dr. Győri, F., Hézsóné Böröcz, A., Kiss, G., Lehmann-Dobó, A., Meszlényi-Lenhardt, E., & Dr. Balogh, L. (2015). *Wellness, sport- és egészségturizmus*. Szeged: Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Testnevelési és Sporttudományi Intézet.
- Dr. Győri, G. (1985). *Középkori oklevelek fordítása*. Budapest: Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára.
- Duró, A. (1989). *A tanyai átalakulása társadalomföldrajzi vonatkozásai Szatymaz és Zákányszék példáján*. Szeged: József Attila Tudományegyetem Természettudományi Kar.
- Farkas, T. (2002). Vidékfejlesztés a fejlődélméletek és a fejlesztési koncepciók tükrében. *Tér és Társadalom*, 41-57.

- Finta, I. (2020). A vidékfejlesztés lépcsői a rendszerváltástól napjainkig. *Tér és Társadalom*, 34. évf.(4.), 34.
- Fodor, F. (1942). *A Jászság életrajza*. Budapest: Szent István Társulat.
- Fodor, P. (1991). *Magyarország és a török hódítás*. Budapest: Argumentum Kiadó.
- G. Fekete, É. (2013). *Integrált vidékfejlesztés*. Miskolc.
- Glatz, F. (2010). Párbeszéd a vidékért: Sikeres vidéki térségek. In R. János, *Területi politika és vidékpolitika - együtt és külön* (old.: 17-32). Budapest: MTA Történettudományi Intézet - MTA Társadalomkutató Központ.
- Glatz, F. (2008). *Új vidékpolitika*. Budapest: MTA Társadalomkutató Központ.
- Glatz, F. (2010). Vidékpolitika, vidékfejlesztés és új intézményei. *Párbeszéd a vidékért*, 7-17.
- Györffy, G. (1953). *Tanulmányok a parasztság történetéhez Magyarországon a 14. században*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Györffy, I. (1937). A magyar tanya. *Földrajzi Közlemények*.
- Heilig, G. (2002). *European Rural Development (ERD)*. Laxenburg, Ausztria.
- Hekliné Herbály, K. (2002). *A mezőgazdasági erőforrások többirányú hasznosítása a vidékfejlesztésben*. Budapest.
- Ingrao, C. (2019). *The Habsburg Monarchy, 1618–1815*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jávor, K. (1997). Vidékfejlesztés alulnézetből. *A falu*, 50.
- Káposzta, J. (2010). *Integrált területfejlesztés*. Gödöllő: Szent István Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet.
- Káposzta, J., Némediné Kollár, K., Urbánné Malomsoki, M., & Borbás, P. D. (2020). A VIDÉKFEJLESZTÉS TÉRBELI VÁLTOZÁSAINAK ÖSSZEFÜGGÉSEI. *Studia Mundi - Economica*, 60-71.
- Kerek, Z., & Marselek, S. (2009). *A vidékfejlesztés gyakorlata, lehetőségek, intézkedések*. Budapest: Szaktudás Kiadó Ház.
- Kincses, G. (2009). *Az egészségturizmus magyarországi perspektívái – egy megújított stratégia ágazati szempontjai*. Budapest: Egészségügyi Stratégiai Kutatóintézet.
- Kolláth, B. (2025.. 04. 24.). Jászszentandrás Önkormányzatának működése és költségvetése.

- Kovach Imre, M. B. (2018). A vidék harminc éve - A magyar vidék alakulása az erőforrások , a társadalmi tőke és fejlesztéspolitikai változásainak tükrében. *Erdélyi Társadalom*, 16, 83-104.
- KSH. (2022). *Magyar Statisztikai Évkönyv*.
- KSH. (2024.. 08. 12.). *A fürdők főbb jellemzői, forgalma és a fürdők által nyújtott szolgáltatások vármegye és régió szerint*. Letöltés dátuma: 2025.. 03. 14., forrás: Központi Statisztikai Hivatal: https://www.ksh.hu/stadat_files/tur/hu/tur0038.html
- KSH Népeségtudományi Intézet. (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2025.. 08. 12., forrás: KSH: <https://demografia.hu/hu/tudastar/fogalomtar/86-belso-vandorlasi-aranyszamok-egyenleg>
- Kulcsár, L. (1999). *A falu- és vidékfejlesztés stratégiai kérdései*. Budapest: MTA Agrártudományok Osztálya.
- Kulcsár, L., & Madarász, I. (1999). *Rural development in Hungary*.
- Lipták, K. (2023). Néhány gondolat a magyarországi vidéki területekről. *Gazdálkodás*, 67, 277-280.
- Mező , F., & Kovács, T. (2011). Egészségturizmus mint lehetséges kitörési pont az Észak-alföldi régióban. *Debreceni Szemle*, 208-225.
- Michalkó, G. (2016). *Turizmológia: elméleti alapok*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Michalkó, G. (2023). *A turizmus eszenciája*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Molnár, I. (2011). *Jászszentandrás Históriaja és Népélete*. Jászszentandrás.
- Nagyné Molnár, M. (1997). "Tanyáskodás a tanyákról"- Helyzetkép egy feketeföldi tanyás vidékről napjainkban. In K. Teréz (Szerk.), *A fenntartható mezőgazdaságtól a vidékfejlesztésig. IV. Falukonferencia* (old.: 307-313). Pécs: MTA Regionális Kutatások Központja.
- Pálné Kovács, I. (2004). *Versenyképesség és igazgatás*. Budapest: MTA Regoinális Kutatások Központja.
- Pálné Schreiner, J. (2014). *Települési termálvíz készletek fenntartható és optimális használata a területfejlesztések tükrében*. Pécs: Pécsi Tudományegyetem, Breuer Marcell Doktori Iskola.
- Pálóczi Horváth , A. (2014). *Keleti népek a középkori Magyarországon*. Budapest - Piliscsaba: Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Régészeti Tanszék.
- Pintér, J. (1930). *Magyar Irodalomtörténete*. Budapest: Magyar Irodalomtörténeti Társaság.

- Pratt, A. C. (1996). Discourses of rurality: Loose talk or social struggle? *Journal of Rural*, 12., 69-78.
- Rechnitzer, J. (2010). Területi politika és vidékpolitika - együtt és külön. *Párbeszéd a vidékért*, 17-32.
- Romány, P. (1973). *A tanyarendszer ma*. Budapest: Kossuth Kiadó.
- Spielman, J. (1977). *Leopold I of Austria*. London: Thames and Hudson.
- Székely, A. é. (2017). A népességmentartó képesség kérdésköre, valamint kísérlet annak számítására. *Jelenkori társadalmi és gazdasági folyamatok*, 12(1-2), 63-76.
- Tikász, I. (2007). *A vidék népességmentartó és népességeltartó képességének egyes elemei a püspökladányi kistérségben*. Debrecen.
- Urbánné Malomsoki, M. (2025). *Turizmus a vidékfejlesztésben*. Gödöllő: Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem.
- Weisheit, R. A.-W.-F. (1995.. September). *Crime and Policing in Rural and Small-Town America: An Overview of the Issues*. NIJ Research Report.
- Wikipédia - A szabad enciklopédia*. (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2025.. 03. 13., forrás: Wikipédia:
https://hu.wikipedia.org/wiki/J%C3%A1szap%C3%A1ti_j%C3%A1r%C3%A1s

Ábrajegyzék

1. ábra A vidékfejlesztési dimenziói (Forrás: (Heilig, 2002)).....	7
2. ábra A kistérségek a fejlesztési tevékenységek metszetében (Forrás: (Farkas, 2002)).....	8
3. ábra Magyarország termál- és gyógyfürdői. (Országos Egészségturizmus-fejlesztési Stratégia, 2007).....	11
4. ábra Jászapáti járás elhelyezkedése az országban (Forrás: (Wikipédia - A szabad enciklopédia)).....	15
5. ábra Jászszentandrás határának tanyatérképe 1935-ben, Forrás: (Molnár, 2011).....	16
6. ábra Jászszentandrás lakónépesség 1990-2023 között, (Forrás: KSH alapján, saját szerkesztés, 2025).....	21
7. ábra Lakosság változásának aránya Jászszentandrás 2012-2023 között (Forrás: KSH alapján, saját szerkesztés, 2025).....	22
8. ábra Vándorlási egyenleg Jászszentandrás a NUTS rendszerekhez viszonyítva 2012 és 2023 között (Forrás: KSH alapján, saját szerkesztés, 2025).....	23
9. ábra Magyarország és Jászszentandrás öregedési indexének változása 2012-2023 között (Forrás: KSH alapján, saját szerkesztés, 2025).....	24
10. ábra 180 napon túli nyilvántartott álláskeresők aránya Jászszentandrás 1998 és 2023 között (Forrás: KSH alapján, saját szerkesztés, 2025).....	24
11. ábra Közműolló, másodlagos (%) 2007 és 2023 között Jászszentandrás (Forrás: KSH alapján, saját szerkesztés, 2025).....	25
12. ábra Lakásállomány Jászszentandrás 1900 és 2002 között (Forrás: KSH alapján, saját szerkesztés, 2025).....	26
13. ábra Internet előfizetések száma 2013 és 2023 között Jászszentandrás (Forrás: KSH alapján saját szerkesztés, 2025).....	27
14. ábra Gépjárművek száma 2003-2023 között a településen (Forrás: KSH alapján, saját szerkesztés, 2025).....	27
15. ábra Iskolába és óvodába beíratott gyermekek száma Jászszentandrás 2013 és 2023 között (Forrás: TEIR alapján, saját szerkesztés 2025).....	28
16. ábra Jászszentandrás önkormányzatának összes költségvetési kiadása és bevétele 2017 és 2023 között (Forrás: TEIR alapján, saját szerkesztés, 2025).....	29
17. ábra Elköltözés tényezője Jászszentandrásról (Forrás: Kérdőív eredményei alapján, saját szerkesztés, 2025).....	31

18. ábra Jászszentandráásra való költözés (Forrás: kérdőív eredményei alapján, saját szerkesztés, 2025).....	32
--	----

Táblajegyzék

1. táblázat A kérdőív eredményei alapján, saját szerkesztés, 2025.	33
---	----

Mellékletek

1. melléklet

Az interjú főbb kérdései:

- A szolgáltatások elérhetősége és minősége megfelelő Ön szerint a településen?
- Mit gondol, mi lehet Jászszentandrásnak vonzereje, miért választják sokan településünket?
- Hogyan érzékeli a település közösségi erejének változását az elmúlt években, és milyen innovatív módszerekkel igyekeztek bevonni az újonnan beköltözőket?

2. melléklet

A kérdőív főbb kérdései:

- Mi az a három dolog, amit, vagy amiért szereti Jászszentandrászt?
- Mi az a három dolog, amiért nem szereti a települést?
- Mikor költözött el?
- Mi miatt költözött el a településről?
- Milyen sűrűn látogat Jászszentandrásra?
- Mi lenne ahhoz leginkább szükséges, hogy Ön ismét hazaköltözzön Jászszentandrásra?
- Kérem, hogy értékelje 1-4 skálán az alábbi intézmények működésének színvonalát, ha Ön és családja az elmúlt 5 évben igénybe vette azok szolgáltatásait!
- Milyen sűrűn vesz részt a helyi eseményeken?
- Ön civil szervezet tagja?
- Az alábbi állításokkal, Ön mennyire ért egyet Jászszentandrás vonatkozásában?

Függelékek

1.függelék

NYILATKOZAT

André Barbara (hallgató Neptun azonosítója: OF20W1) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védeésre **javaslom** / nem javaslom.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen **nem***

Kelt: Gödöllő, 2025. 11. 03.

belső konzulens

2. függelék

NYILATKOZAT a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: André Barbara
A Hallgató Neptun kódja: OF20W1
A dolgozat címe: Jászszentandrás népességmegtartó képességének vizsgálata
A megjelenés éve: 2025
A konzulens intézetének neve: Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Vidék- és Területfejlesztési Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott /szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem. Továbbá kijelentem, hogy a dolgozat elkészítése során alkalmazott mesterséges intelligencia-eszközök (pl. szöveggenerálás, nyelvi javítás, fordítás, adatelemzés) használata nem helyettesítette a saját kutatási és alkotói munkámat, azok alkalmazását a források között vagy a módszertani részben feltüntettem, és a szakmai-etikai elvárásoknak megfelelően jártam el.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizgabizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: Gödöllő, 2025.10.03.

Hallgató aláírása

3. függelék

Hallgatók, doktoranduszok nyilatkozata mesterséges intelligencia (MI) alkalmazásáról

1. Általános adatok

Hallgató neve:	André Barbara
Neptun-kódja:	OF20W1
Képzési szint (a megfelelőt jelölje X-szel):	☒ BSc/BA ☐ MSc/MA ☐ Doktori (PhD) ☐ Egyéb:
Tantárgy neve/kódja*:	Szakdolgozat
A munka címe:	Jászszentandrás népszerűségmegtartó képességének vizsgálata

* doktori értekezés esetén nem kitöltendő

2. Nyilatkozat az MI használatáról

Alulírott, etikai felelősségem teljes tudatában az alábbi nyilatkozatot teszem:

(Kérjük, válasszon egyet az alábbi lehetőségek közül!)

- A) Nem alkalmaztam mesterséges intelligencia rendszert vagy szolgáltatást.
(Amennyiben ezt jelölte, a további táblázatok kitöltése nem szükséges.)
- B) Alkalmaztam mesterséges intelligencia rendszert vagy szolgáltatást.
(Kérjük, töltsse ki a vonatkozó táblázatokat!)

3. A mesterséges intelligencia használatának részletezése

I. TÁBLÁZAT: Asszisztensi vagy kisebb mértékű felhasználás (pl. fordítás, nyelvi korrektúra, ötletelés stb.)

(Ezen felhasználások esetében a konkrét promptok és válaszok csatolása nem szükséges.)

A felhasználás célja	Alkalmazott MI-eszköz neve és verziója	Érintett rész (ha nem a szöveg egészére vonatkozik)

II. TÁBLÁZAT: Jelentős tartalmi hozzájárulás (pl. egy teljes ábra vagy egy hosszabb szövegrész generálása)

(Ezekben az esetekben a felhasznált kulcsfontosságú promptok és az MI által adott nyers válaszok dokumentálása és a munka mellékletében való csatolása szükséges.)

A felhasználás célja	Alkalmazott MI-eszköz neve,	Az érintett fejezet / ábra / táblázat	A prompt-naplót tartalmazó
----------------------	-----------------------------	---------------------------------------	----------------------------

	verziója, elérhetősége	pontos sorszáma	melléklet bejegyzésének sorszáma

3/A. Oktató által előírt kiegészítő szabályok (ha vannak)

Amennyiben az adott tantárgy oktatója vagy témavezetője az MI-eszközök használatára vonatkozóan külön szabályokat vagy elvárásokat határozott meg, kérjük, az alábbi mezőben foglalja össze ezeket:

Pl. az MI használatának tilalma bizonyos feladattípusokra; csak konkrét eszköz használata engedélyezett; eltérő hivatkozási elvárások; dokumentációs forma stb.

Oktató vagy témavezető által előírt szabályok:

.....

.....

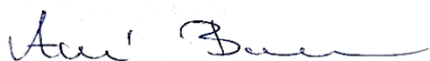
.....

.....

4. Minden hallgatóra vonatkozó nyilatkozat:

Kijelentem, hogy az MI által esetlegesen generált tartalmakat minden esetben kritikailag felülvizsgáltam, szerkesztettem és a munkába illesztettem. A leadott munka minden eleméért, annak eredetiségéért és tudományos helytállóságáért teljes körű felelősséget vállalok. Tudomásul veszem, hogy a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem a benyújtott munkát mesterséges intelligencia detektorral ellenőrizheti, és eljárást kezdeményezhet, amennyiben a nyilatkozatom valótlan vagy hiányos.

Kelt: Gödöllő, 2025.11.03.

.....

Hallgató aláírása

.....

Konzulens/Témavezető aláírása